

## บทที่ 3

### สภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจ: Interconnecting Diamonds

เนื้อหาในบทนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์สภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาในมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ (1) มณฑลซื่อชวน (เสฉวน) (2) มหานครฉงชิ่ง (3) มณฑลยูนหนาน (ยูนนาน) และ (4) เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วง กว่างซี (กวางสี) เพื่อประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจและโอกาสในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศไทยต่อไป โดยปรับประยุกต์นำแนวคิด Diamond Model ของ Porter มาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งจะพิจารณาจากตัวแปรบังคับที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

- 1) เงื่อนไขด้านปัจจัย (Factor Conditions)
- 2) เงื่อนไขทางด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)
- 3) สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ (Business Context)
- 4) อุตสาหกรรมหลักและเกี่ยวโยง (Core and Related Industries)

### 3.1 สภาพเศรษฐกิจทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

#### 3.1.1 มณฑลซื่อชวน (Sichuan)

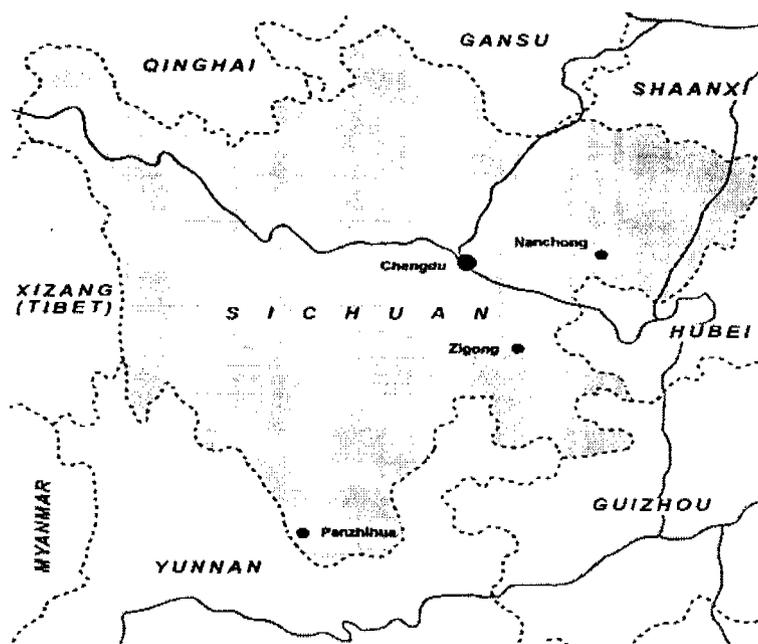
ซื่อชวนเป็นมณฑลที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตกของจีน (อันดับ 9 ของประเทศ) ด้วยประชากรจำนวนมากและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ/แหล่งแร่ธาตุ/แหล่งพลังงานน้ำ ในปี 2003 มีอัตราเติบโตของ GDP ร้อยละ 11.9 หรือมูลค่า 545.63 พันล้านหยวน

ตารางที่ 3.1  
ข้อมูลเศรษฐกิจพื้นฐานของมณฑลซื่อชวน (SICHUAN)

รายการ	ข้อมูลปี 2003	อัตราเปลี่ยนแปลง(%)	อันดับในจีน
ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	485,000	-	5
จำนวนประชากร (ล้านคน)	85.29	0.6	3
- นครเฉิงตู	10.44		
GDP (พันล้านหยวน)	545.63	11.9	9
Per capita GDP (พันล้านหยวน)	6,418	11.3	27
- เขตเมือง	7,042		
- เขตชนบท	2,230		
ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงาน (หยวน)	12,441	11.2	15
Gross Industrial Output (พันล้านหยวน)	338.74	23.7	-
การลงทุนในสินทรัพย์คงที่ (พันล้านหยวน)	215.82	19.6	-
ยอดขายปลีก (พันล้านหยวน)	209.10	10.8	10
ดัชนีราคาผู้บริโภค (%)	1.7	2.0	8
การส่งออก (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	3.21	18.5	11
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.45	40.9	14
การนำเข้า (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	2.42	38.1	15
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.51	45.4	17
จำนวนบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุน (จดทะเบียน)	4,162	6.4	10
มูลค่าการลงทุนจริงของต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.58	10.7	17

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

ภาพที่ 3.1  
แผนที่มณฑลชื้อชวน



ที่มา: Maps of China

ตารางที่ 3.2

แสดงสัดส่วนการผลิตในภาคต่างๆ ต่อ GDP ของชื้อชวน ในปี 1985, 2002 และ 2003 (%)

การผลิต <sup>1</sup>	ปี 1985	ปี 2002	ปี 2003
การผลิตขั้นปฐม	41.1	21.1	20.7
การผลิตขั้นที่สอง	35.2	40.6	41.5
- อุตสาหกรรม	30.2	31.8	32.5
บริการและอื่นๆ	23.8	38.3	37.8

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

<sup>1</sup> ตามคำจำกัดความของหนังสือ China Statistical Yearbook การผลิตขั้นปฐม (Primary Industry) ครอบคลุมถึงเกษตรกรรม การป่าไม้ การปศุสัตว์ และการประมง การผลิตขั้นที่สอง (Secondary Industry) ครอบคลุมถึงการทำเหมืองแร่ การผลิต การผลิตและการจัดหาพลังงานไฟฟ้า น้ำ และก๊าซ และการก่อสร้าง สำหรับการผลิตในกลุ่มที่สาม (Tertiary Industry) จะครอบคลุมทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้ครอบคลุมอยู่ในสองกลุ่มแรก

ภาคการผลิตขั้นปฐมและเกษตรกรรมของชื่อชนมีสัดส่วนราวร้อยละ 20.7 ของ GDP ทั้งนี้ชื่อชนถือเป็นฐานการผลิตในภาคเกษตรที่สำคัญของจีน และมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ของประเทศ สินค้าเกษตรของชื่อชนที่มีผลผลิตมากติดอันดับต้นของประเทศ ได้แก่ สุกกรและพืชประเภทหัวมากเป็นอันดับ 1 ของจีน น้ำมันงาเป็นอันดับ 2 ของจีน เนื้อสัตว์ ข้าว และมะนาวอยู่ใน 3 อันดับแรก และไหม ชา ไบยาสูบ ธัญพืช และเมล็ด rapeseed อยู่ใน 5 อันดับแรกของจีน นอกจากนี้ ชื่อชนยังโดดเด่นในฐานะที่เป็นฐานทางด้านการศึกษาและค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญของจีน โดยเฉพาะด้านการวิจัยพืชสมุนไพรและผลิตคิดค้นยาจีนแผนโบราณ

ทางด้านอุตสาหกรรม ในขณะที่ ชื่อชนจัดเป็นมณฑลที่มีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมก้าวหน้ามากที่สุดของจีนตะวันตก มีอุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า ถ่านหิน พลังงาน และการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมเบา เช่น อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า (โทรทัศน์) ปู่ยเคมี อาหารแปรรูป เป็นต้น

### 3.1.2 เศรษฐกิจมณฑลฉงชิ่ง (Chongqing)

ฉงชิ่งได้รับการยกระดับเป็นมหานครแห่งที่ 4 ของจีนตั้งแต่ปี 1997 และได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ในปี 2003 มีมูลค่า GDP 225.05 พันล้านหยวน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 14.2 อย่างไรก็ดี ฉงชิ่งมีขนาดเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเล็กจัดเป็นอันดับ 23 ของจีน

ตารางที่ 3.3  
ข้อมูลเศรษฐกิจพื้นฐานของมหานครฉงชิ่ง (CHONGQING)

รายการ	ข้อมูลปี 2003	อัตราเปลี่ยนแปลง (%)	อันดับในจีน
ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	82,400	-	26
จำนวนประชากร (ล้านคน)	31.15	0.2	20
GDP (พันล้านหยวน)	225.05	14.2	23
Per capita GDP (หยวน)	8,077	12.9	17
ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงาน (หยวน)	12,440	13.5	16
Gross Industrial Output (พันล้านหยวน)	158.89	29.3	-
การลงทุนในสินทรัพย์คงที่ (พันล้านหยวน)	126.93	27.5	-
ยอดขายปลีก (พันล้านหยวน)	83.55	9.6	21
ดัชนีราคาผู้บริโภค (%)	0.6	1.0	26
การส่งออก (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	1.58	45.28	23
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.14	40.70	25
การนำเข้า (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	1.01	43.67	24
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.48	71.10	18
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ			
- จำนวนโครงการ	187	26.4	23
- จำนวนบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุน (จดทะเบียน)	1,129	-18.7	
- มูลค่าการลงทุนตามสัญญา (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.6	10.1	
- มูลค่าการลงทุนจริง (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.3	10.8	21

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004; Chongqing Statistical Yearbook 2004

นับตั้งแต่ปี 1997 ที่ได้รับยกฐานะเป็นมหานคร รายได้เฉลี่ยต่อหัวในเขตเมืองของฉงชิ่งหลังหักภาษีแล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.9 ต่อปีเพิ่มเป็น 8,077 หยวนในปี 2003 รัฐบาลกลางและรัฐบาลฉงชิ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อกระตุ้นและดึงดูดการลงทุนในระยะยาว และเน้นการก่อสร้างศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางน้ำตอนในที่คาดว่าจะใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตก

ภาพที่ 3.2  
แผนที่มหานครฉงชิ่ง



อุตสาหกรรมการผลิตของฉงชิ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมหนัก เช่น อุตสาหกรรม เคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน สำหรับภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 15 ของ GDP รวมของฉงชิ่ง

ตารางที่ 3.4

แสดงสัดส่วนการผลิตในภาคต่างๆ ต่อ GDP ของฉงชิ่ง ในปี 1985, 2002 และ 2003 (%)

การผลิต	ปี 1985	ปี 2002	ปี 2003
การผลิตขั้นปฐม	35.2	16.0	15.0
การผลิตขั้นที่สอง	42.7	42.0	43.4
- อุตสาหกรรม	37.8	33.0	34.1
บริการและอื่นๆ	22.1	42.0	41.6

ที่มา: Chongqing Statistical Yearbook 2004

### 3.1.3 เศรษฐกิจมณฑลยูนนาน (Yunnan)

ยูนนานเป็นมณฑลตอนในที่มีพรมแดนติดกับเพื่อนบ้านสำคัญหลายประเทศ ได้แก่ พม่า ลาว และเวียดนาม จึงได้รับการวางตำแหน่งจากรัฐบาลจีนให้เป็น "ประตูสู่ภาคใต้ของจีน" ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 ในปี 2003 ยูนนานมี GDP คิดเป็นมูลค่า 246.53 พันล้านหยวน จัดอยู่ในอันดับที่ 19 ของจีน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 8.6 มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 5,662 หยวน อยู่ในอันดับที่ 29 ของจีน.

ตารางที่ 3.5

แสดงข้อมูลเศรษฐกิจพื้นฐานของมณฑลยูนนาน (YUNNAN)

รายการ	ข้อมูลปี 2003	อัตราเปลี่ยนแปลง (%)	อันดับในจีน
ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	394,139	-	8
จำนวนประชากร (ล้านคน)	43.76	1.0	12
- นครคุนหมิง	5.01		
GDP (พันล้านหยวน)	246.53	8.6	19
Per capita GDP (หยวน)	5,662	9.3	29
ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงาน (หยวน)	12,870	7.4	13
Gross Industrial Output (พันล้านหยวน)	217.64	17.6	-
การลงทุนในสินทรัพย์คงที่ (พันล้านหยวน)	102.11	23.2	-
ยอดขายปลีก (พันล้านหยวน)	78.25	10.0	22
ดัชนีราคาผู้บริโภค (%)	1.2	1.4	14
การส่งออก (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	1.67	17.3	22
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.13	10.2	24
การนำเข้า (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.99	24.4	25
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.12	0.5	25
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ			
- จำนวนโครงการ/สัญญา	167	11.3	22
- จำนวนบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุน (จดทะเบียน)	1,666	2.9	
- มูลค่าการลงทุนตามสัญญา (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.54	63.2	
- มูลค่าการลงทุนจริง (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.17	50.0	25

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004; China Statistical Yearbook 2004

ภาพที่ 3.3  
แผนที่มณฑลยูนหนาน



ที่มา: China Highlights.

ยูนหนานถือเป็นมณฑลเกษตรกรรม อุดมไปด้วยแหล่งทรัพยากรสินแร่จำนวนมาก สำหรับอุตสาหกรรมการผลิตส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเบา มีรายได้หลักจากอุตสาหกรรม ใบยาสูบ อุตสาหกรรมดอกไม้สด รวมทั้งอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นอุตสาหกรรมศักยภาพและเติบโตอย่างรวดเร็ว

ตารางที่ 3.6

แสดงสัดส่วนการผลิตในภาคต่างๆ ต่อ GDP ของยูนหนาน ในปี 1985, 2002 และ 2003 (%)

การผลิต	ปี 1985	ปี 2002	ปี 2003
การผลิตขั้นปฐม	41.1	21.1	20.7
การผลิตขั้นที่สอง	35.2	40.6	41.5
- อุตสาหกรรม	30.2	31.8	32.5
บริการและอื่นๆ	23.8	38.3	37.8

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004

### 3.1.4 เศรษฐกิจเขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี (Guangxi Zhuang Autonomous Region)

กว่างซีเป็นมณฑลเดียวภายใต้โครงการพัฒนาภาคตะวันตกที่มีทางออกทะเล ในปี 2003 มีอัตราเติบโตของ GDP ร้อยละ 10.5 หรือมูลค่า 273.51 พันล้านหยวน

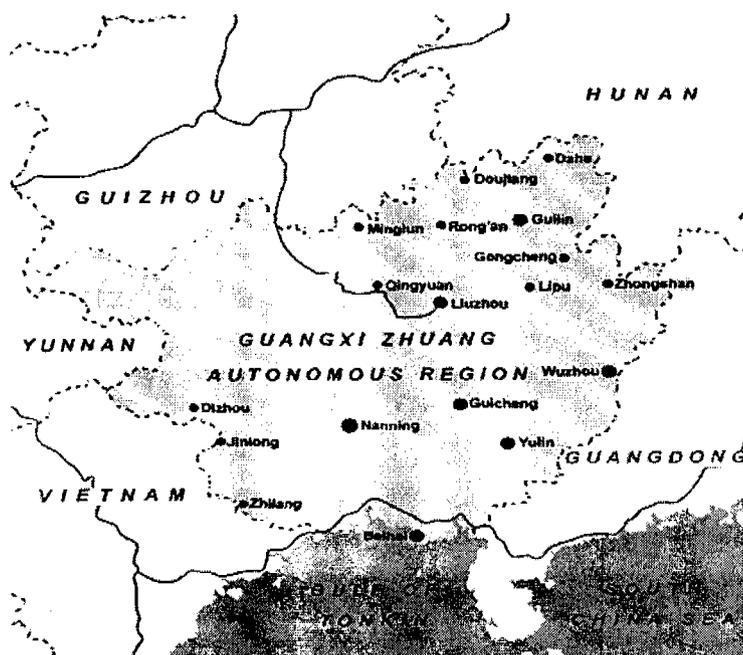
#### ตารางที่ 3.7

#### ข้อมูลเศรษฐกิจพื้นฐานของกว่างซี (GUANGXI)

รายการ	ข้อมูลปี 2003	อัตราเปลี่ยนแปลง (%)	อันดับในจีน
ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	236,700	-	9
จำนวนประชากร (ล้านคน)	48.57	0.7	10
- นครหนานหนิง	6.41	115.8	
GDP (พันล้านหยวน)	273.51	10.5	17
Per capita GDP (หยวน)	5,696	17.1	29
ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงาน (หยวน)	11,953	10.9	19
Gross Industrial Output (พันล้านหยวน)	235.42	15.6	
การลงทุนในสินทรัพย์คงที่ (พันล้านหยวน)	98.73	18.2	
ยอดขายปลีก (พันล้านหยวน)	85.77	-16.4	19
ดัชนีราคาผู้บริโภค (%)	1.1	2.0	17
การส่งออก (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	1.97	30.7	20
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.37	23.0	16
การนำเข้า (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	1.22	31.7	21
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.66	38.9	14
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ			
- จำนวนโครงการ/สัญญา	340	21.9	
- จำนวนบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุน (จดทะเบียน)	2,311	-7.9	19
- มูลค่าการลงทุนตามสัญญา (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.67	36.5	
- มูลค่าการลงทุนจริง (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.45	9.3	16

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004; Guangxi Statistical Yearbook 2004

ภาพที่ 3.4  
แผนที่เขตปกครองตนเองกว่างซี



ที่มา: Maps of China

พื้นฐานเศรษฐกิจของกว่างซี ส่วนใหญ่เป็นภาคการเกษตร จากตารางแสดงสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ต่อ GDP ภาคเกษตรกรรมของกว่างซีมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 4 ของ GDP โดยเฉพาะการทำประมง เนื่องจากมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลเอื้อต่อการทำประมง

ตารางที่ 3.8

แสดงสัดส่วนการผลิตในภาคต่างๆ ต่อ GDP ของกว่างซี ในปี 1980 และ 2003 (%)

GDP	ปี 1980	ปี 2003
การผลิตขั้นปฐม	45.1	23.0
การผลิตขั้นที่สอง	31.6	36.8
- อุตสาหกรรม	28.5	29.7
บริการและอื่นๆ	23.3	40.2

ที่มา: Guangxi Statistical Yearbook 2004

### 3.2 สภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

ในการศึกษาสภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง ข้าพเจ้าได้นำแนวคิด Diamond Model มาปรับประยุกต์ใช้เป็นกรอบและแนวทางในการศึกษา สํารวจตัวแปรบ่งชี้ทั้ง 4 ด้านของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง ดังนี้

#### 3.2.1 เงื่อนไขด้านปัจจัย (Factor Conditions)

ในการศึกษาสำรวจเงื่อนไขด้านปัจจัยของแต่ละพื้นที่ศึกษา ได้แบ่งเป็นปัจจัยพื้นฐาน เช่น ท่าเลที่ตั้ง ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งพลังงาน และปัจจัยที่ถูกสร้างขึ้น เช่น โครงสร้างสาธารณูปโภค เส้นทางการคมนาคม รวมทั้งปัจจัยด้านประชากรและทรัพยากรมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สรุปได้ดังนี้

##### 1) ปัจจัยพื้นฐาน

##### 1.1) ที่ตั้งภูมิประเทศ

**ชื่อชวน:** มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 5 ของจีน เหมาะแก่การทำการเกษตร และเป็นมณฑลที่มีประชากรในเขตชนบทมากที่สุดของจีน

**จงชิ่ง:** ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเนินเขา โดยมีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่มาก (อันดับ 26 ของประเทศ) และสัดส่วนพื้นที่กว่าร้อยละ 97 ยังคงเป็นพื้นที่ชนบทและมีประชากรอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย อย่างไรก็ตาม ท่าเลที่ตั้งบนแหลมระหว่างแม่น้ำฉางเจียง (แยงซีเกียง) และแม่น้ำเจียงหลิง ทำให้จงชิ่งมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำของจีนตอนใน

**หยุนหนาน:** เป็นมณฑลขนาดใหญ่เป็นอันดับ 8 ของจีน (ใหญ่กว่ากว่างซีเล็กน้อย) ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ

**กว่างซี:** ขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 9 ของจีน และเป็นมณฑลเดียวของจีนตะวันตกที่มีทางออกทะเลด้านอ่าวเป่ย์ปู้ (หรืออ่าวตังเกี๋ย) ระยะทางของชายฝั่งยาว 1,595 กิโลเมตร ส่วนชายแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของกว่างซีมีพรมแดนติดต่อกับเวียดนาม

##### 1.2) ทรัพยากรธรรมชาติ

**ชื่อชวน:** อุดมด้วยทรัพยากรดินแร่สำคัญกว่า 132 ชนิด เช่น มีเวเนเดียมมากเป็นอันดับ 3 ของโลก เป็นแหล่งแร่เหล็กสำคัญของจีน และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสมุนไพรต่างๆ กว่า 4,500 ชนิด มีพื้นที่ป่าไม้มากอันดับ 2 ของจีน มีทุ่งหญ้าเหมาะสำหรับการทำปศุสัตว์

**ฉงชิ่ง:** มีทรัพยากรสินแร่กว่า 40 ชนิด มีแหล่งสำรองแร่โลหะสตรอนเทียมมากที่สุดในประเทศจีน และมากเป็นอันดับ 2 ของโลก

**หยุนหนาน:** เป็นแหล่งทรัพยากรสินแร่สำคัญ เช่น ทองแดง ตะกั่ว ดีบุก และอะลูมิเนียม มีแหล่งสำรองสังกะสีมากที่สุดในประเทศ ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นพืชเขตร้อน เช่น ชา ยางพารา เป็นแหล่งผลิตใบยาสูบมากที่สุดในจีน

**กว่างซี:** เป็นฐานการผลิตโลหะที่ไม่มีเหล็กผสมที่สำคัญของจีน เช่น มีแร่พลวงมากที่สุดในจีนอุดมด้วยพืชสมุนไพร มีผลิตผลอ้อยและน้ำมันสนมากที่สุดในจีน เป็นแหล่งประมงอาหารทะเล และผลิตไข่มุกที่มีชื่อเสียง

### 1.3) แหล่งพลังงาน<sup>2</sup>

**ชื้อชวน:** มีแม่น้ำหลายสาย มีปริมาณน้ำสำรองสำหรับผลิตไฟฟ้าพลังน้ำจำนวนมาก เป็นแหล่งก๊าซธรรมชาติ แหล่งถ่านหินสำรอง และน้ำมันดิบ จึงเป็นแหล่งผลิตพลังงานที่สำคัญของจีน

**ฉงชิ่ง:** มีแหล่งพลังงานจากน้ำ มีถ่านหินสำรอง และแหล่งก๊าซธรรมชาติ

**หยุนหนาน:** อุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากรน้ำ มีถ่านหินสำรอง และแหล่งก๊าซธรรมชาติ

**กว่างซี:** มีแหล่งน้ำมากอันดับ 5 ของประเทศ มีถ่านหินสำรอง และแหล่งก๊าซธรรมชาติ

### 1.4) ประชากร

**ชื้อชวน:** มีประชากรมากอันดับ 3 ของจีน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามชนบท (อยู่ในเขตเมืองเพียงร้อยละ 27)

**ฉงชิ่ง:** มีประชากร 31.15 ล้านคน จัดเป็นเมือง (municipality) ที่มีประชากรมากที่สุดในโลก แต่ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบทราว 20 ล้านคน

**หยุนหนาน:** มีประชากรมากอันดับที่ 12 ของจีน มีชนกลุ่มน้อยร้อยละ 35 ของประชากรทั้งหมด (จำนวนกลุ่มมากที่สุดในประเทศจีน) ส่วนใหญ่ยากจน ทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม

**กว่างซี:** มีประชากรมากอันดับ 10 ของจีน มีชนกลุ่มน้อย 12 ชนชาติ แม้จะไม่หลากหลายกลุ่มเหมือนหยุนหนาน แต่มีสัดส่วนชนกลุ่มน้อยสูงถึงร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด โดยมีชนเผ่าจ้วงมากที่สุด จึงได้รับสิทธิในการขึ้นเป็นผู้นำในระดับบริหารของกว่างซี

<sup>2</sup> สำหรับรายละเอียดของอุตสาหกรรมพลังงานของแต่ละมณฑลจะอยู่ในบทที่ 6

## 2) ปัจจัยที่ถูกสร้างขึ้น

### 2.1) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง<sup>3</sup>

**ชื่อชวน:** มีเครือข่ายเส้นทางด่วน และถนนไฮเวย์มากอันดับ 1 ของจีนตอนในเชื่อมต่อกับหลายมณฑล มินครเจิงตูเมืองเอกของมณฑลเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบก และเป็นชุมทางรถไฟหลักสำคัญของจีนตอนใน มีท่าอากาศยาน 6 แห่ง โดยท่าอากาศยานนานาชาติชวงหลิวในนครเจิงตู ถือเป็นท่าอากาศยานนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตกเฉียงใต้และใหญ่เป็นอันดับ 4 ของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายโทรคมนาคมที่ค่อนข้างก้าวหน้า ทั้งระบบคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความถี่สูง ระบบไฟเบอร์ออปติก (optical fiber) ดาวเทียม ระบบโทรศัพท์ที่ควบคุมด้วยโปรแกรม วิทยุติดตามตัว และโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น

**จงชิ่ง:** ในฐานะมหานครแห่งใหม่ รัฐบาลจีนทุ่มงบประมาณพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของจงชิ่งหลายเส้นทาง เช่น การสร้างถนนวงแหวนและทางด่วน 8 เส้นทางเพื่อเชื่อมโยงจงชิ่งกับมณฑลใกล้เคียง และหากโครงการก่อสร้างเขื่อนสามโตรกซึ่งเป็นเขื่อนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกเสร็จสมบูรณ์ ช่วยให้ระดับน้ำในแม่น้ำฉางเจียงสูงขึ้น ทำให้เรือเดินทางทะเลขนาด 10,000 ตัน สามารถเดินทางเข้ามาถึงจงชิ่งได้ และช่วยเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางน้ำจากจงชิ่งไปออกทะเลที่มณฑลชางไห่ (เซียงไฮ้) ได้ สำหรับการคมนาคมทางอากาศ จงชิ่งมีท่าอากาศยาน 4 แห่งในจำนวนนี้มีท่าอากาศยานนานาชาติเพียง 1 แห่ง

**หยุนหนาน:** มีเส้นทางถนนระยะทางยาวที่สุดในประเทศ มีข้อได้เปรียบในการเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้านจากโครงการสร้างเส้นทางถนน North-South Corridor เพื่อเชื่อมนครคุนหมิงถึงกรุงเทพฯ (โดยผ่านประเทศลาว) สนับสนุนโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) มีเส้นทางรถไฟเชื่อมต่อกับเวียดนามผ่านเมืองเหอโข่ว ทางตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑล และการเดินเรือผ่านแม่น้ำโขงจากเขตสิบสองปันนาเชื่อมมายังประเทศไทย หยุนหนานมีท่าอากาศยาน 10 แห่ง โดยท่าอากาศยานนานาชาติคู่เจียป่าในคุนหมิงถือเป็น 1 ใน 6 ท่าอากาศยานของจีนที่จอแจมากที่สุด

**กว่างซี:** มีท่าเทียบเรือน้ำลึกกว่า 30 แห่ง และมี 3 แห่งที่มีทางรถไฟเชื่อมต่อมาจากมณฑลใกล้เคียงตรงมาถึงท่าเรือ ได้แก่ ท่าเรือฝางเจิง ท่าเรือชินโจว และท่าเรือเป่ย์ไห่ จึงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ในการเป็นประตูทางออกทะเลของมณฑลจีนตอนใน และมีทางรถไฟและทางหลวงเชื่อมตรงจากหนานหนิงถึงด่านชายแดนเวียดนาม โดยเฉพาะเส้นทางหลวงดังกล่าวช่วยย่นระยะเวลาเดินทางจากนครหนานหนิง เมืองเอกของกว่างซี ไปกรุงฮานอยของ เวียดนาม

<sup>3</sup> สำหรับรายละเอียดของการขนส่งและโลจิสติกส์ของแต่ละมณฑลจะอยู่ในบทที่ 6

ภายใน 4 ชั่วโมง นอกจากนี้ มีท่าอากาศยาน 5 แห่ง ในจำนวนนี้ มีท่าอากาศยานนานาชาติ 2 แห่งคือที่นครหนานหนิง กับที่เมืองกุ้ยหลิน

## 2.2) เขื่อนและแหล่งผลิตพลังงานอื่นๆ

**ชื่อชวน:** มีเขื่อนกักเก็บน้ำสำรองมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ (รองจากทิเบต) มีศักยภาพการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำมากที่สุดในจีน (สัดส่วนร้อยละ 22.2 ของพลังงานน้ำทั่วประเทศ) ชื่อชวนผลิตก๊าซธรรมชาติได้ร้อยละ 31 ของการผลิตรวมทั้งประเทศ มีเครือข่ายเชื่อมต่อท่อส่งก๊าซธรรมชาติระยะทางทั้งสิ้นกว่า 6,000 กิโลเมตร เพื่อขนส่งก๊าซจากชื่อชวน ไปนครอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ และมีการวางท่อส่งน้ำมันจากนครหลานโจว มณฑลกานซู เชื่อมมายังนครเฉิงตู

**ฉงชิ่ง:** มีโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติ เพื่อจะเพิ่มปริมาณก๊าซธรรมชาติที่ต้องการนำมาใช้ในฉงชิ่งและพื้นที่ใกล้เคียง และมีโครงการสร้างเส้นทางท่อส่งน้ำมันระหว่างหลานโจว-เฉิงตู เชื่อมมายังฉงชิ่ง

**หยุนหนาน:** มีโครงการสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ 14 แห่ง เช่น เขื่อนม่านวาน (สร้างปี 1993) เขื่อนต้าเฉาซาน (สร้างปี 1997) เขื่อนเสี่ยววาน (สร้างปี 2003) ซึ่งจะเป็นเขื่อนใหญ่ที่สุดของมณฑล เขื่อนจิ่งหง (เชียงรุ่ง) มีบริษัท GSM Power จำกัดจากประเทศไทยเข้าร่วมลงทุนด้วย และเขื่อนนั่วจาดู นอกจากนี้ ยังมีโครงการสร้างท่อขนส่งน้ำมันเบนซินและดีเซลจากมณฑลกวางตุ้ง (กวางตุ้ง) มายังนครคุนหมิง โดยเริ่มใช้งานปี 2005

**กวางซี:** เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำของกวางซีที่สำคัญ ได้แก่ โครงการสร้างเขื่อนหลงถานบนแม่น้ำหงสูย (จะเสร็จปี 2009) สถานีผลิตไฟฟ้าพลังน้ำเอ๋อร์ถานที่หนงตู และโครงการสร้างโรงผลิตไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติที่เมืองท่าซินโจว และมีโครงการก่อสร้างท่อก๊าซธรรมชาติเชื่อมระหว่างกวางซีและมหานครชางไห่ (2,100 กิโลเมตร) จะสร้างเสร็จภายในปี 2008

## 3) ปัจจัยด้าน ทรัพยากรมนุษย์

ตารางที่ 3.9

ปัจจัยด้านประชากร/ทรัพยากรมนุษย์ของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ปี 2003

จำนวน	ชื่อชน	จงชิ่ง	หยุนหนาน	กว่างซี	4 มณฑลตะวันตก เฉียงใต้ของจีน
ประชากร (ล้านคน)	85.29	31.15	43.76	48.57	208.77
ชนกลุ่มน้อย (ล้านคน)	6.39	NA	14.67	15.76	36.82
ผู้เข้ารับการศึกษ (แสนคน)					
- อุดมศึกษา	5.1	2.5	1.7	2.2	11.5
ผู้มีงานทำ (ล้านคน)	46.83	17.26	23.53	26.01	113.63
- ภาคเกษตร	24.82	8.92	17.09	15.56	66.39
- อุตสาหกรรม	9.06	2.98	2.10	2.79	16.93
- บริการ	12.94	5.35	4.34	7.65	30.28
นักวิทยาศาสตร์และนักวิจัย (แสนคน)	1.1	NA	0.329	0.46	1.89

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004; Chongqing Statistical Yearbook 2004; Guangxi Statistical Yearbook 2004; Sichuan Statistical Yearbook 2004; Yunnan Statistical Yearbook 2004.

**ชื่อชน:** มีความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพทางการศึกษาและค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์ มีนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยกว่า 1.1 แสนคน นอกจากนี้ ยังมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยด้านสมุนไพรและยาอีกจำนวนมาก

**จงชิ่ง:** มีปัญหาแรงงานล้นเกินในภาคชนบท รัฐบาลพยายามดูดซับแรงงานเหล่านี้โดยจัดให้เป็นแรงงานในโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ และมีแผนพัฒนาความเป็นเมืองเพื่อโยกย้ายชาวชนบทเข้ามาอยู่ในเขตเมือง

**หยุนหนาน:** แรงงานและทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะมีความรู้ความสามารถส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเมือง โดยเฉพาะที่คุนหมิง มีบุคลากรและนักศึกษาที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น ภาษาไทย

**กว่างซี:** ประชากรส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกร (2 ใน 3 เป็นชาวนา) และยังเป็นพื้นที่ที่ยากจนที่สุดแห่งหนึ่ง มีประชากรราว 3 ล้านคนอยู่ใต้เส้นแบ่งความยากจนของทางการ

#### 4) โครงสร้างด้านการวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูง

##### ตารางที่ 3.10

ข้อมูลด้านการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ปี 2003

ข้อมูลสำคัญ	ชื่อชน	จงชิ่ง	หยุนหนาน	กว่างซี	4 มณฑลตะวันตก เฉียงใต้ของจีน
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (แห่ง)	1.721	NA	986	532	3.239
ค่าใช้จ่ายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พันล้านหยวน)	8.48	NA	2.71	3.62	14.81

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004; Chongqing Statistical Yearbook 2004; Guangxi Statistical Yearbook 2004; Sichuan Statistical Yearbook 2004; Yunnan Statistical Yearbook 2004.

**ชื่อชน:** เป็นฐานทางการศึกษาและค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญของจีน มีทรัพยากรมนุษย์มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีมหาวิทยาลัย 59 แห่งและมีสถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 1,721 แห่ง มีศูนย์ "The West Software Park" เป็น 1 ใน 4 ศูนย์ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ที่สำคัญของจีน และยังเป็นศูนย์กลางวิจัยและพัฒนาอาเซียน แผนโบราณ มีนักวิจัยเชี่ยวชาญด้านยาจีนจำนวนมาก สำหรับมหาวิทยาลัยแพทย์แผนโบราณ ประจำนครเฉิงตู ถือเป็นที่ตั้งฐานอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อวิจัยและผลิตยาจีน แผนโบราณแห่งแรกของจีน มีเขตพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ขั้นสูง (New & Hi-Tech Industrial Development Zone) ระดับชาติ 2 แห่งที่เฉิงตูและเมืองเหมียนหยาง ซึ่งมีบริษัทระดับโลกเข้ามาลงทุน เช่น กลุ่ม Intel

**จงชิ่ง:** ในการส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาเทคโนโลยี รัฐบาลจงชิ่งได้จัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษต่างๆ ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี จงชิ่ง (Chongqing Economic & Technological Development Zone) (ตั้งปี 1990) การลงทุนส่วนใหญ่เน้นผลิตรถยนต์/มอเตอร์ไซค์ และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุน เช่น กลุ่ม Samsung เขตพัฒนาเทคโนโลยีไฮเทคใหม่ (Chongqing New and High Technological Development Zone) เน้นให้สิทธิพิเศษอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง เช่น ด้านวิศวกรรม เขตพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงจงชิ่ง (Chongqing High-Tech Development Zone) (ตั้งปี 1999) และ เขตพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีหนานผิง (Nanping Economic and

Technological Development Zone) (ตั้งในปี 1990) มีบริษัทต่างชาติรายใหญ่เข้ามาลงทุน เช่น Honda, Ericsson และ Kansai เป็นต้น

**หยุนหนาน:** มีความก้าวหน้าในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านสมุนไพรและยาจีนแผนโบราณ โดยการสนับสนุนของรัฐบาล เช่น นักวิทยาศาสตร์ที่คิดค้นพัฒนาชาชนิดใหม่จะได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ถือหุ้นด้วยโดยใช้ผลงานวิจัยของตนเป็นทุนจดทะเบียน เป็นต้น และมีการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษต่างๆ เน้นด้านเทคโนโลยีระดับสูง ได้แก่ เขตพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ขั้นสูงนครคุนหมิง (Kunming New & Hi-Tech Industrial Development Zone) จัดตั้งโดยรัฐบาลกลาง (เริ่มปี 1992) และเขตพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีระดับประเทศนครคุนหมิง (Kunming Economic and Technological Development Zone) ซึ่งได้ยกระดับเป็นเขตพัฒนาระดับประเทศเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2000

**กว่างซี:** โดดเด่นด้านการวิจัยเทคโนโลยีการเกษตรและวิจัยพืชสมุนไพรและยาจีน รัฐบาลตั้งเขตพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ เขตพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงใหม่หนานหนิง (Nanning High and New-Tech Industrial Development Zone) (ปี 1992) และเขตพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงใหม่กุ้ยหลิน (Guilin High and New-Tech Industrial Development Zone) เป็นเขตพัฒนาฯ ระดับชาติแห่งแรกของกว่างซี (ปี 1995) มีการลงทุนต่างชาติสำคัญ เช่น กลุ่ม NEC จากญี่ปุ่น และกลุ่ม Nokia จากฟินแลนด์

### 3.2.2 เงื่อนไขทางด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)

ในการศึกษาเงื่อนไขด้านอุปสงค์ของพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญอีกตัวใน Diamond Model จะพิจารณาทั้งในด้านจำนวนประชากรแยกตามเมืองสำคัญ รายได้ต่อหัวต่อปี ยอดขายปลีกของแต่ละมณฑล โครงสร้างการใช้จ่ายใช้สอยการเปรียบเทียบสัดส่วนของค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ตลอดจนการสำรวจร้านค้าปลีก/ห้างสรรพสินค้าทั้งของจีนและของต่างชาติที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจของเมืองสำคัญของแต่ละมณฑล สรุปได้ดังนี้

**ชื่อชวน:**

1) ปัจจัยด้านการบริโภค

ด้วยจำนวนประชากรมากอันดับ 3 ของประเทศ และมียอดขายปลีกสินค้าอุปโภคสูงอันดับ 10 ของจีน นับได้ว่าชื่อชวนเป็นมณฑลที่มีตลาดขนาดใหญ่ของตนเอง และเป็นตลาดผู้บริโภคใหญ่ที่สุดของจีนตะวันตก โดยมีศูนย์กลางผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่ที่สุดอยู่ที่นครเฉิงตู

คิดเป็นร้อยละ 36 ของปริมาณการบริโภครวมของทั้งหมด ด้านโครงสร้างการใช้จ่ายบริโภค (เปรียบเทียบปี 1996/2003) พบว่า ผู้บริโภคยังคงให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารการกินเป็นอันดับแรก และค่าใช้จ่ายเพื่อการเดินทางขนส่งและโทรคมนาคม รวมทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัยได้ขยายตัวมากขึ้น

### ตารางที่ 3.11

เปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายการบริโภคต่อครัวเรือนในเขตเมืองของชื่อชน (%)

รายการ	ปี 1996	ปี 2003
อาหาร	51.3	38.9
เสื้อผ้า	12.8	9.3
เครื่องใช้ในบ้าน	7.5	6.9
ยาและบริการทางการแพทย์	3.9	7.4
การเดินทางขนส่ง และโทรคมนาคมสื่อสาร	3.5	10.2
การศึกษา บันเทิงและวัฒนธรรม	10.1	14.3
ที่พักอาศัยและเครื่องใช้ต่างๆ	7.5	10.1

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

ในขณะนี้ มีร้านค้าปลีกของต่างชาติ เข้ามาเปิดสาขาในชื่อชนจำนวนมาก เช่น ห้าง Carrefour ห้าง Wal-mart ห้าง Metro และ ห้างสรรพสินค้า Parkson ของมาเลเซีย และร้านค้าปลีกของนักธุรกิจไทย คือ ร้าน Lotus ในเครือซีพีได้เข้าไปตั้งสาขาในนครเฉิงตูตั้งแต่ต้นปี 2005

#### 2) สภาพเศรษฐกิจเมืองหลัก

ศูนย์กลางผู้บริโภคนครเฉิงตู ด้วยประชากรเกือบ 11 ล้านคน สัดส่วน 1 ใน 3 ของจำนวนประชากรอาศัยอยู่ในเขตเมือง รายได้เฉลี่ยของเฉิงตูประมาณ 18,052 หยวน นับเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีกำลังซื้อ เฉิงตูยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่สำคัญในภูมิภาค มีบริษัทการเงินต่างชาติเข้ามาตั้งสำนักงานตัวแทน เช่น ธนาคาร HSBC ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ และธนาคารโตเกียวมิทซูบิชิ

ตารางที่ 3.12  
ดัชนีเศรษฐกิจของเมืองสำคัญของชื้อชวน (ปี 2003)

เมืองสำคัญ	จำนวน ปชก. (ล้านคน)	GDP (พันล้าน หยวน)	อัตรา เติบโต GDP (%)	Per capita GDP (หยวน)	ผลผลิตอุตสาหกรรม (พันล้านหยวน)	ยอดขายปลีก (พันล้านหยวน)
Chengdu	10.44	187.1	13.0	18,052	94.3	77.1
Mianyang	5.27	39.7	10.2	7,574	34.0	13.6
Panzhihua	1.06	16.4	13.3	15,569	21.1	5.3
Neijiang	4.21	20.0	11.9	4,761	14.7	5.9
Deyang	3.80	35.5	12.3	9,344	28.2	10.9
Yibin	5.15	29.1	12.5	5,665	22.0	9.6

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

เมืองสำคัญอื่นๆ ได้แก่ เมืองเหมียนหยาง มียอดขายปลีกสินค้าอุปโภคสูงเป็นอันดับ 2 รองจากเฉิงตู ด้วยประชากร 5.2 ล้านคนมากเป็นอันดับ 2 ของมณฑล มีรายได้เฉลี่ย 7,574 หยวน ทั้งนี้ เมืองเหมียนหยางได้รับขนานนามว่าเป็นเมืองวิทยาศาสตร์ของจีน มีเขตนิคมพัฒนาอุตสาหกรรมไฮเทคระดับชาติที่มีนักลงทุนต่างชาติรายใหญ่เข้ามาลงทุนจำนวนมากและเป็นฐานการผลิตของกลุ่มฉางหง (Changhong Electric Group Co., Ltd.) ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้ารายใหญ่ และมีชื่อเสียงของจีน

ฉงชิ่ง:

1) ปัจจัยด้านการบริโภค

แม้จะมียอดค้าปลีกจัดอยู่ในอันดับ 21 ของจีน แต่ฉงชิ่งก็มีศักยภาพที่จะเป็นตลาดผู้บริโภคที่สำคัญในอนาคต ด้วยประชากรที่มีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น จากสถิติปี 2003 ผู้บริโภคในเขตเมืองของฉงชิ่งมีการครอบครองคอมพิวเตอร์มากเป็นอันดับ 6 ของจีน และขยายตัวสูงถึงร้อยละ

37

ฉงชิ่งมีร้านค้าและห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าหลายแห่ง ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและบริษัทต่างชาติ อุตสาหกรรมการค้าปลีกของฉงชิ่งเริ่มมีการแข่งขันสูงขึ้น หลังจากที่มีการขยายการลงทุนและตั้งบริษัทค้าปลีกทั้งของท้องถิ่นและบริษัทต่างชาติ เช่น ห้าง Carrefour จากฝรั่งเศส ห้าง Metro จากเยอรมนี สำหรับบริษัทค้าปลีกท้องถิ่นของจีน คือ กลุ่มกั๋วเม่ย์ (Gome) ซึ่งมีเครือข่ายสาขาร้านค้าปลีกเครื่องใช้ไฟฟ้าทั่วประเทศจีน

## 2) สภาพเศรษฐกิจเมืองหลัก

ตารางที่ 3.13

เปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายการบริโภคต่อครัวเรือนในเขตเมืองของฉงชิ่ง (%)

รายการ	ปี 1997	ปี 2003
อาหาร	46.5	38.0
เสื้อผ้า	11.9	10.3
สินค้าและอุปกรณ์ในครัวเรือน	9.6	6.7
ยาและบริการทางการแพทย์	3.3	6.5
การเดินทางขนส่ง และโทรคมนาคมสื่อสาร	5.9	11.1
การศึกษา บ้านพักและวัฒนธรรม	12.7	14.4
ที่พักอาศัยและเครื่องใช้ต่างๆ	6.0	10.4

ที่มา: Chongqing Statistical Yearbook 2004.

โครงสร้างการจับจ่ายบริโภคของชาวฉงชิ่ง (เปรียบเทียบปี 1997/2003) ผู้บริโภคยังคงให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารการกินเป็นอันดับแรก แต่มีสัดส่วนลดลง ในขณะที่การใช้จ่ายเพื่อการเดินทางขนส่ง และโทรคมนาคมสื่อสาร และใช้จ่ายด้านที่พักอาศัย เพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนสูง รวมทั้งค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและบ้านพักได้ขยายเพิ่มขึ้น เนื่องจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นของประชากร ทั้งนี้ ผู้บริโภคในเขตเมืองฉงชิ่งนิยมจับจ่ายสินค้าแถบเขตการค้าเจียงเป่ย์ ในเขตหยูจิง ซึ่งมีร้านค้าปลีกและห้างสรรพสินค้าทันสมัยหลายแห่ง

## หยุนหนาน:

## 1) ปัจจัยด้านการบริโภค

มีประชากรมากอันดับ 12 ของประเทศ แต่มียอดขายปลีกสินค้าอุปโภคบริโภคอันดับ 22 ของจีน เนื่องจากประชากรยังมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่สูงมากนักราว 5,662 หยวน (อันดับ 29 ของประเทศ)

สำหรับโครงสร้างการจับจ่ายบริโภค (เปรียบเทียบปี 1996/2003) ชาวหยุนหนานยังคงให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารการกินเป็นค่าใช้จ่ายหลักแต่มีสัดส่วนลดลง (เช่นเดียวกับสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านเสื้อผ้าที่ลดลง) ในขณะที่ ค่าใช้จ่ายที่ขึ้นมาอยู่อันดับ 2 คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการเดินทางขนส่งและโทรคมนาคมสื่อสาร ได้ขยายสัดส่วนเพิ่มกว่าเท่าตัว ส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การพักผ่อนบันเทิง และวัฒนธรรมก็มีการขยายตัวเช่นกัน มีอัตราการถือครองเครื่องเล่นวีดีโอและซีดีของผู้บริโภคชาวเมืองสูงเป็นอันดับ 2 ของจีน

## ตารางที่ 3.14

เปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายการบริโภคต่อครัวเรือนในเขตเมืองของยูนหนาน (%)

รายการ	ปี 1996	ปี 2003
อาหาร	49.2	41.6
เสื้อผ้า	12.8	9.9
สินค้าและอุปกรณ์ในครัวเรือน	7.1	4.5
ยาและบริการทางการแพทย์	4.5	9.0
การเดินทางขนส่ง และโทรคมนาคมสื่อสาร	5.2	12.7
การศึกษา บ้านเช่าและวัฒนธรรม	9.1	12.2
ที่อยู่อาศัย	7.3	7.4

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004

## 2) สภาพเศรษฐกิจเมืองหลัก

ศูนย์กลางผู้บริโภคนขนาดใหญ่ที่สุดกระจุกตัวอยู่ที่เมืองเอก คือ นครคุนหมิง คิดเป็นร้อยละ 41.2 ของปริมาณการบริโภครวมทั้งมณฑล ด้วยประชากรประมาณ 5.01 ล้านคน มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 16,352 หยวน จึงเป็นกลุ่มตลาดที่มีกำลังซื้อและมีศักยภาพ โดยเฉพาะกลุ่มคนจีนรุ่นใหม่ที่ทันสมัยและนิยมสินค้าจากต่างประเทศ มีบริษัทค้าปลีกต่างชาติหลายแห่งเข้ามาเปิดสาขาในคุนหมิง เช่น ห้าง Wal-mart ของสหรัฐฯ ห้าง Puresmart และ Trust-mart จากไต้หวัน ห้าง Romate และ Carrefour จากฝรั่งเศส ในปี 2002 ห้าง Carrefour ลงนามข้อตกลงกับศูนย์การค้านครคุนหมิงเป็นเวลา 40 ปี เพื่อเปิดสาขาในคุนหมิง อย่างน้อย 3 แห่ง และได้เปิดสาขาแรกตั้งแต่ปลายปี 2002 นอกจากนี้ ห้าง B&Q จากอังกฤษ เปิดร้านจำหน่ายอุปกรณ์เกี่ยวกับบ้าน และถือเป็นสาขาแรกของห้างนี้ที่เข้ามาตั้งในมณฑลตอนในของจีน

## ตารางที่ 3.15

## ดัชนีเศรษฐกิจของเมืองสำคัญของหยุนหนาน (ปี 2003)

เมืองสำคัญ	จำนวน ประชากร (ล้านคน)	GDP (พันล้าน หยวน)	อัตรา เติบโต GDP (%)	Per capita GDP (หยวน)	ผลผลิตอุตสาหกรรม (พันล้านหยวน)	ยอดขายปลีก (พันล้านหยวน)
Kunming	5.01	81.4	11.5	16,352	58.1	32.8
Yuxi	2.06	28.6	4.8	13,900	26.9	4.1
Honghe	4.01	20.7	65.6	5,174	7.2	5.0
Dali	3.36	17.5	10.0	5,239	0.7	4.7
Qujing	5.61	28.2	11.0	5,041	22.0	6.0

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004

ส่วนเมืองสำคัญอื่นๆ เช่น เมืองยู่ซี (Yuxi) เป็นศูนย์กลางการปลูกใบยาสูบและอุตสาหกรรมบ่มใบยาสูบ มีโรงงานผลิตบุหรี่ที่ใหญ่ที่สุดของจีน คือ โรงงาน Yuxi Cigarette Factory ยู่ซีจึงเมืองที่มีผลผลิตด้านอุตสาหกรรมมีมูลค่าสูงเป็นอันดับสองของมณฑล ด้วยประชากร 2.06 ล้านคน รายได้เฉลี่ย 13,900 หยวน อันดับสองของหยุนหนาน

## กว้างซี:

## 1) ปัจจัยด้านการบริโภค

กว้างซีมีประชากรมากเป็นอันดับ 10 ของประเทศ (มากกว่าหยุนหนาน) มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 5,696 หยวน (สูงกว่าหยุนหนานเล็กน้อย) และมียอดขายปลีกสินค้าอุปโภคบริโภคอันดับ 19 ของจีน (สูงกว่าหยุนหนาน) ทั้งนี้ ในปี 2003 มูลค่าการค้าปลีกสินค้าบริโภคของเขตปกครองตนเองกว้างซีลดลงร้อยละ 16.4 เป็น 85.7 พันล้านหยวน

ผู้บริโภคในกว้างซีมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.1 โดยประชากรในเขตเมืองมีรายได้ประมาณ 7,785 หยวน ในขณะที่ชาวกว้างซีในชนบทมีรายได้เฉลี่ย 2,095 หยวน สำหรับโครงสร้างการใช้จ่ายใช้สอย พบว่า สัดส่วนค่าใช้จ่ายในส่วนของสินค้าอาหาร และเสื้อผ้าได้ลดลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในสินค้าบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัดส่วนค่าใช้จ่ายการเดินทางขนส่งและโทรคมนาคมกลับเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการศึกษา บ้านเหิงและวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.16

เปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายการบริโภคต่อครัวเรือนในเขตเมืองของกว่างซี (%)

รายการ	ปี 1995	ปี 2003
อาหาร	51.0	40.0
เสื้อผ้า	8.8	6.5
ยาและบริการทางการแพทย์	2.5	5.6
การเดินทางขนส่ง และโทรคมนาคมสื่อสาร	5.2	10.6
การศึกษา บ้านเหิงและวัฒนธรรม	11.2	13.8
ที่พักอาศัย	8.1	13.9

ที่มา: Guangxi Statistical Yearbook 2004

นอกจากนี้ รูปแบบร้านค้าปลีกของกว่างซีก็ได้พัฒนาปรับเปลี่ยน มีห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าที่ทันสมัยมาเปิดสาขามากขึ้น เช่น ห้าง Nanning Department Store ซึ่งเป็นห้างของท้องถิ่นได้ปรับปรุงรูปแบบที่ทันสมัยขึ้น และมีบริษัทค้าปลีกยักษ์ใหญ่ของจีนรายอื่นได้เข้ามาลงทุนในกว่างซี เช่น ห้าง Beijing Hualin และ ห้าง Wangfujing Department Store เป็นต้น

## 2) สภาพเศรษฐกิจเมืองหลัก

ศูนย์กลางผู้บริโภคที่เมืองเอก คือ นครหนานหนิง และเมืองท่องเที่ยวสำคัญ คือ กุ้ยหลิน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 และ 13 ของการค้าปลีกรวมในมณฑลตามลำดับ นครหนานหนิงมีประชากร 6.4 ล้านคน อาศัยอยู่ในเขตเมืองประมาณ 1.3 ล้านคน เป็นชาวจ้วงร้อยละ 60 สำหรับรายได้ของผู้บริโภคต่อหัว 7,847 หยวน เพิ่มจากปีก่อนหน้าร้อยละ 3.5 รูปแบบการค้าปลีกในนครหนานหนิงได้พัฒนาปรับเปลี่ยนขึ้น (แม้ว่าจะไม่ทันสมัยหรือมีความเป็นสากลเทียบเท่าคุณหมิง) มีห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากที่รัฐบาลกลางได้ประกาศให้มีการจัดงานแสดงสินค้าประจำปี China-ASEAN Expo ที่นครหนานหนิงเป็นประจำทุกปีนับตั้งแต่ปี 2004 ทำให้เริ่มมีห้างสรรพสินค้าของต่างชาติ เช่น ห้าง Wal-mart ของสหรัฐฯ และห้าง Parkson ของมาเลเซีย เข้ามาเปิดสาขาในนครหนานหนิง

## ตารางที่ 3.17

## ดัชนีเศรษฐกิจของเมืองสำคัญของกว่างซี (ปี 2003)

เมืองสำคัญ	จำนวน ประชากร (ล้านคน)	GDP (พันล้าน หยวน)	อัตรา เติบโต GDP (%)	Per capita GDP (หยวน)	ผลผลิตอุตสาหกรรม (พันล้านหยวน)	ยอดขายปลีก (พันล้านหยวน)
Nanning	6.41	50.3	10.9	7,847	20.8	20.8
Liuzhou	3.51	32.7	11.9	9,337	42.7	9.1
Guilin	4.90	38.8	9.8	7,940	16.1	10.4
Wuzhou	2.93	16.2	9.5	5,538	7.0	6.2
Qinzhou	3.37	15.5	5.8	4,636	3.1	5.5

ที่มา: Guangxi Statistical Yearbook 2004

เมืองสำคัญอื่นๆ ได้แก่ เมืองหลิวโจว (Liuzhou) ซึ่งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดในกว่างซี และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุด 9,337 หยวน (สูงกว่านครหนานหนิง) มีประชากร 3.5 ล้านคน อาศัยอยู่ในเขตเมืองกว่า 7.5 แสนคน ส่วนกึ่งหลินเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญของกว่างซี มีประชากรเกือบ 5 ล้านคน มีรายได้ของผู้บริโภคต่อหัว 7,940 หยวน (สูงกว่านครหนานหนิง)

### 3.2.3 สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ (Business Context)

ในการศึกษาตัวแปรของแนวคิดที่ปรับประยุกต์จาก Diamond Model ตัวที่สาม คือ สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจของพื้นที่ศึกษา จะแบ่งประเด็นพิจารณาเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ 1) สภาพแวดล้อมภายใน เช่น สภาพแวดล้อมทางธุรกิจทั่วไป บทบาทของภาคเอกชนและบริบททางธุรกิจที่สนับสนุนและส่งเสริมโดยภาครัฐ และ 2) สภาพติดต่อกับต่างประเทศ โดยแบ่งเป็นการเข้ามาของนักลงทุนต่างชาติ (FDI) และ สภาพการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากการติดต่อค้าขาย การลงทุน และการทำธุรกิจกับนานาประเทศมีส่วนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของแต่ละมณฑลให้เปิดกว้างและมีความทันสมัยมากขึ้น ทั้งนี้ รายละเอียดของการค้าระหว่างประเทศของพื้นที่ศึกษา และบทวิเคราะห์การค้ากับประเทศไทยจะอยู่ในบทที่ 5

### ชื่อชวน:

#### 1) สภาพและเงื่อนไขภายใน: บทบาทภาคธุรกิจและภาครัฐ

ในบรรดาพื้นที่ศึกษา 4 แห่ง ภาคเอกชนของชื่อชวนมีบทบาททางธุรกิจที่โดดเด่นที่สุดในขณะนี้ มีมูลค่าส่งออกจากภาคเอกชนของชื่อชวนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 74.2 คิดเป็นร้อยละ 58.3 ของอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของมณฑล มีกลุ่มธุรกิจจากชื่อชวนที่มีชื่อเสียงในจีนและนานาชาติ เช่น กลุ่มฉางหง ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้ารายใหญ่อันดับ 2 ของจีนและเป็นผู้ผลิตโทรทัศน์สีมากที่สุดของจีน และมีชื่อเสียงติดอันดับโลก มีการส่งออกโทรทัศน์สีกว่า 1 ล้านเครื่องไปยังประเทศแถบตะวันออกกลาง และยังสามารถออกไปลงทุนที่เวียดนามและอินโดนีเซีย รวมทั้งได้แสดงความสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มนิเวศของพี่น้องตระกูลหลิว ซึ่งเริ่มต้นจากการเป็นผู้ผลิตอาหารสัตว์และขยายกิจการไปสู่ธุรกิจอื่นๆ เช่น ธุรกิจด้านการเงิน และธุรกิจด้านการท่องเที่ยว

รัฐบาลชื่อชวนมีบทบาทแข็งขันในการส่งเสริมภาคเอกชน มีนโยบายคุ้มครอง/สนับสนุนการสร้างตราสินค้าของท้องถิ่น และจัดเครื่องหมายการค้าและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น เหล้าขาวอู่เหลียงเย่ และเน้นแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อลดสัดส่วนการถือหุ้นของรัฐและปรับนำระบบบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ ในขณะนี้ กำลังร่างกฎหมายท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองการถือครองกรรมสิทธิ์ทั้งของส่วนรวมและส่วนบุคคล รัฐบาลชื่อชวนยังได้สนับสนุนการจัดงานแสดงสินค้าระดับประเทศและระดับนานาชาติขึ้นที่มณฑลเพื่อดึงดูดต่างชาติทั้งด้านการค้าและการลงทุน

#### 2) สภาพติดต่อกับต่างประเทศ: การลงทุนของต่างชาติ (FDI)

ด้วยสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของชื่อชวนที่เปิดกว้างมากขึ้น มีตลาดผู้บริโภคที่มีศักยภาพ และมีระบบเศรษฐกิจที่พัฒนารุดหน้า ทำให้สามารถดึงดูดนักลงทุนต่างชาติได้มากเป็นอันดับต้นๆ ของภูมิภาคจีนตะวันตก เช่น สิงคโปร์ (ปี 2002 คณะกรรมการพัฒนาการค้าของสิงคโปร์เข้ามาตั้งสำนักงานตัวแทนขึ้นที่นครเฉิงตูเพื่อเน้นรุกตลาดจีนตอนใน) ไต้หวัน (ส่วนหนึ่งเพราะมีชาวไต้หวันประมาณ 4 แสนคนที่มีเชื้อสายเป็นชาวชื่อชวน) และด้วยศักยภาพในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชื่อชวน ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรม IT ทำให้มีบริษัทต่างชาติด้าน IT และอุตสาหกรรมก้าวหน้า เช่น Microsoft, Cisco, Intel, IBM และ Motorola เข้ามาลงทุนและจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาขึ้นในชื่อชวน

การลงทุนของต่างชาติส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง อุตสาหกรรมเกษตร และเกษตรแปรรูป และระยะหลัง เริ่มมีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในด้านอสังหาริมทรัพย์ เช่น นักธุรกิจจากสิงคโปร์ สำหรับการลงทุนของไทยในมณฑล

ชื่อชวน จากรายงานของรัฐบาลชื่อชวน<sup>4</sup> เมื่อสิ้นปี 2003 มีโครงการจากไทยเข้าไปลงทุนในชื่อชวนทั้งสิ้น 78 โครงการ มีมูลค่าเงินลงทุนที่ได้รับอนุมัติ 158.11 ล้านเหรียญ สหรัฐ. ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนด้านเกษตรและเกษตรแปรรูป

ฉงชิ่ง:

1) สภาพและเงื่อนไขภายใน: บทบาทภาคธุรกิจและภาครัฐ

รัฐบาลฉงชิ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจเอกชน โดยในขณะนี้กลุ่มบริษัทเอกชนของฉงชิ่งเริ่มมีบทบาทมากขึ้น เช่น บริษัทหลี่ฝาน ผู้ผลิตรถมอเตอร์ไซด์เอกชนรายใหญ่และมียอดขายมอเตอร์ไซด์สูงเป็นอันดับ 4 ของจีน รวมทั้งมีการส่งออกไปต่างประเทศและขยายการลงทุนไปที่เวียดนาม ล่าสุด กลุ่มหลี่ฝานและบริษัทเอกชนในฉงชิ่งอีก 15 รายยังได้รวมตัวกันเพื่อเสนอรัฐบาลขออนุญาตตั้งธนาคารเอกชนของท้องถิ่นอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีบริษัท Cygnet Hotpots ของนายเหลียว ฉางกวง อดีตข้าราชการดูแลหน่วยงานด้านการก่อสร้างของฉงชิ่ง ผู้ที่กลายเป็น “ราชาหม้อไฟ” ที่มีชื่อเสียงของจีน และได้ขยายกิจการหม้อไฟไปทั่วประเทศ และถือเป็นกิจการที่นำระบบแฟรนไชส์มาใช้เป็นแห่งแรกของจีน

อย่างไรก็ดี แม้ว่ารัฐบาลจะส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน และเปิดรับนักลงทุนต่างชาติ แต่มีรายงานว่า ยังมีเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำงานแบบอนุรักษ์นิยมหัวเก่า และมีความไม่แน่นอนและไม่คงเส้นคงวาในการปฏิบัติกับนักลงทุน เช่น ถ้าเป็นนักลงทุนรายย่อยหรือนักลงทุนที่ไม่มีแผนการขยายการลงทุนในเวลาอันใกล้ อาจไม่ได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของรัฐมากเท่ากับกลุ่มธุรกิจที่จะเป็นผู้เสียภาษีรายใหญ่ เป็นต้น

2) สภาพติดต่อกับต่างประเทศ: การลงทุนของต่างชาติ (FDI)

เมื่อรัฐบาลยกระดับฉงชิ่งเป็นมหานคร ได้เริ่มมี FDI ไหลเข้ามาลงทุนมากขึ้น ส่วนใหญ่ลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 78.2 ของมูลค่าการลงทุนจากบริษัทต่างชาติทั้งหมด บริษัทต่างชาติในฉงชิ่ง เช่น Nokia, ABB, Ericsson, Honda, Suzuki, Isuzu, Yamaha, Mobil, และ Samsung เป็นต้น ด้านการศึกษาและบริการ สิงคโปร์เข้ามาลงทุนสร้างโรงเรียนนานาชาติ Chongqing International School ซึ่งเป็นโรงเรียนนานาชาติแห่งแรกของฉงชิ่ง ด้านการเงิน มีสถาบันการเงินกว่า 300 แห่งเข้ามาเปิดสาขาในฉงชิ่ง เช่น ธนาคาร HSBC และกลุ่ม Sun Life Insurance ของแคนาดา เป็นต้น

<sup>4</sup> ข้อมูลจากรายงานของผู้ว่ามณฑลชื่อชวน (นายจาง จงเหว่ย) ในระหว่างการสัมมนาเรื่อง “โอกาสทางธุรกิจระหว่างไทยและมณฑลชื่อชวน” เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2548 รายละเอียดในวารสารส่งเสริมการลงทุน 6 (กันยายน 2548):67.

จนถึงปลายปี 2003 ซึ่งจะมีมูลค่าการลงทุนจากต่างชาติตามสัญญารวม 0.3 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 10.8 สำหรับโครงการสัญญาต่างๆ นับตั้งแต่ปี 1998 ถึงปี 2003 ที่เข้ามาลงทุนในฉงชิ่งมีประมาณ 3,490 โครงการ เป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.8 ของทั้งประเทศ จึงถือว่า ยังคงต่ำกว่าศักยภาพที่มี

นักธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในฉงชิ่งมากที่สุด คือ ฮองกง รองลงมาคือ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อังกฤษ ไต้หวัน และสิงคโปร์ การลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 39.55 ของมูลค่าการลงทุนที่ใช้จริง สำหรับการลงทุนของไทยในฉงชิ่ง ปี 2003 มีมูลค่าเงินลงทุนตามสัญญา 9.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐ. และมูลค่าเงินลงทุนจริง 7.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ.

#### ยุทธยานาน:

##### 1) สภาพและเงื่อนไขภายใน: บทบาทภาคธุรกิจและภาครัฐ

เมื่อเทียบกับมณฑลชายฝั่ง ยุทธยานานยังต้องพัฒนาทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่และความเชี่ยวชาญในการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยุทธยานานมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจต่างๆ เช่น การสร้างเขตพัฒนาพิเศษ เพื่อส่งเสริมและให้สิทธิพิเศษแก่นักลงทุน และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สร้างเขตความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจระหว่างชายแดนรุ่มลี่ และเขตเศรษฐกิจแนวชายแดนวันติง เพื่อส่งเสริมการค้ากับพม่า และตั้งเขตเศรษฐกิจแนวชายแดนเหอไซ่ว เพื่อส่งเสริมการค้ากับเวียดนาม เป็นต้น รวมทั้งมีการจัดงานแสดงสินค้านานาชาติ เช่น งานคุณหมิงแฟร์ งานสิบสองปันนาแฟร์ เพื่อสร้างบรรยากาศทางธุรกิจและดึงดูดนักธุรกิจทั้งจากจีนและจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ในการสร้างความโปร่งใสในการจัดการกับปัญหาคอร์รัปชัน และเพื่อลดข้อกังวลของนักลงทุน ในปี 2003 มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ 2 คนของยุทธยานานได้ถูกพิพากษาจำคุกระยะยาวในคดีรับสินบนกว่า 1 ล้านหยวน

กลุ่มธุรกิจในยุทธยานานที่มีชื่อเสียง คือ กลุ่มหงต้า (Yuxi Hongta Tobacco) บริษัทผลิตบุหรี่ขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศ และมีการสร้างตราสินค้าบุหรี่ยี่ห้อ "หงต้าซาน" (Hongtashan) ที่มีชื่อเสียงในจีนด้วย

##### 2) สภาพติดต่อกับต่างประเทศ: การลงทุนของต่างชาติ (FDI)

หลังจากที่มีนโยบายพัฒนาจีนตะวันตก นักธุรกิจต่างชาติเริ่มสนใจเข้ามาลงทุนในยุทธยานานมากขึ้น ในปี 2003 ยุทธยานานมีมูลค่าการลงทุนจากต่างชาติตามสัญญารวม 0.54 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. และมูลค่าที่ใช้จริง 0.17 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 63.2 และ 50.0 ตามลำดับ

ฮ่องกงถือเป็นแหล่งเงินทุนรายใหญ่ที่สุดในหยุนหนาน กลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างชาติให้การลงทุนมากที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต คิดเป็นร้อยละ 46 ของมูลค่าการลงทุนรวม รองลงมาคือ อุตสาหกรรมเกษตร บริการสังคม และอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่ เป็นต้น สำหรับการลงทุนของไทยในหยุนหนาน ปี 2003 มีบริษัทคนไทยเข้ามาลงทุนในหยุนหนานรวม 126 ราย มีมูลค่าเงินลงทุนจริง 2.86 ล้านเหรียญ สหรัฐ. ลดลงจากปีก่อนหน้าเล็กน้อย ทั้งนี้ บริษัทส่วนใหญ่ (ร้อยละ 30) ตั้งอยู่ในนครคุนหมิง และส่วนใหญ่ลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร และอุตสาหกรรมโรงแรม

กว้างซี:

1) สภาพและเงื่อนไขภายใน: บทบาทภาคธุรกิจและภาครัฐ

ในขณะนี้ บทบาทภาคธุรกิจท้องถิ่นกว้างซียังไม่โดดเด่นมากนัก เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม ไม่ค่อยมีประสบการณ์ทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ของกว้างซี รัฐบาลกลางจึงสนับสนุนให้เป็น "ประตูสู่อาเซียน" และเพื่อเป็นเครื่องมือกระตุ้นสร้างความตื่นตัวทางธุรกิจให้กับชาวจีนท้องถิ่น และส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้น และเริ่มมีนักธุรกิจจากต่างมณฑลเข้ามาลงทุนในกว้างซีมากขึ้น เช่น นักธุรกิจจากกวางตุ้ง และเจ้อเจียง

การลงทุนในกว้างซีส่วนใหญ่เน้นอุตสาหกรรมอาหาร น้ำตาล วัสดุก่อสร้าง กระดาษ ตลอดจนอุตสาหกรรมรถยนต์ มีเมืองหลิวโจวเป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของกว้างซี สำหรับสินค้าและตราสินค้าจากกว้างซีที่เริ่มเป็นที่นิยมในตลาดจีน ได้แก่ รถยนต์อเนกประสงค์ขนาดเล็กยี่ห้อหวู่หลิง (Wuling) ยาสีฟันเฮย์เมย์ (Black-Girl) จากเมืองหลิวโจว และลิ้นจี่เซียงซาน (Xiangshan) จากเมืองกู่ยฺหวิน

2) สภาพติดต่อกับต่างประเทศ: การลงทุนของต่างชาติ (FDI)

ในบรรดาณฑลทางตะวันตก กว้างซีเป็นแหล่งรับการลงทุนจากต่างชาติสูงเป็นอันดับ 2 (รองจากชื้อชว่น) ในปี 2003 กว้างซีมีมูลค่าการลงทุนจากต่างชาติที่ใช้จริงรวม 0.45 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 9.3 การลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต อสังหาริมทรัพย์ และการก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งโครงการพัฒนาเกษตรกรรมครบวงจร และการยกระดับเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมการผลิต

ทั้งนี้ ในช่วงต้นจนถึงกลางทศวรรษที่ 90 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติของกว้างซีได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของมูลค่าการลงทุนของต่างชาติในกว้างซีได้เริ่มลดลง โดยลดลงจากร้อยละ 3.3 ของมูลค่าการลงทุนรวมทั้งประเทศในปี 1993 เหลือเพียง

ร้อยละ 0.9 ในปี 2003 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้นักลงทุนต่างชาติเริ่มชะลอการลงทุนในกว่างซี ซึ่งรัฐบาลจีนจึงได้พยายามจัดกิจกรรมดึงดูดการลงทุน เช่น การจัดงานแสดงสินค้า China-ASEAN Expo เพื่อเร่งการลงทุนจากต่างชาติให้เพิ่มขึ้น

แหล่งเงินทุนรายใหญ่ที่สุดของกว่างซี ได้แก่ ฮองกง และนักลงทุนจากประเทศอื่น ได้แก่ ไต้หวัน สหรัฐฯ และญี่ปุ่น สัดส่วนการลงทุนส่วนใหญ่อยู่ที่เมืองหนานหนิง กุ้ยหลิน และหวู่โจว ซึ่งมีเขตพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีขั้นสูง สำหรับการลงทุนของไทยในกว่างซี จากข้อมูลปี 2003 มีทั้งสิ้น 12 โครงการ โดยมีมูลค่าเงินลงทุนตามสัญญา 36.17 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าเงินลงทุนจริง 15.97 ล้านดอลลาร์สหรัฐ.

### การค้าระหว่างประเทศ

#### ตารางที่ 3.18

การค้าระหว่างประเทศของ 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

รายการ	ชื่อชวน	จงชิ่ง	หยุนหนาน	กว่างซี	4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน
การค้ารวม (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	5.63	2.59	2.66	3.19	14.07
การส่งออก (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	3.21	1.58	1.67	1.97	8.43
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.45	0.14	0.13	0.37	1.09
การนำเข้า (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	2.42	1.01	0.99	1.22	5.64
- โดยบริษัทต่างชาติ (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	0.51	0.48	0.12	0.66	1.77
ดุลการค้า (พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)	+0.79	+0.57	+0.68	+0.75	+2.79

ที่มา: คำานวนจาก China Statistical Yearbook 2004

เนื่องจากข้อเสียเปรียบจากการเป็นมณฑลตอนใน ไม่มีทางออกทะเล (ยกเว้นกว่างซี) การค้าระหว่างประเทศของพื้นที่ศึกษาในมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ยังไม่สูงมากนัก มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.65 ของการค้ารวมของประเทศ อย่างไรก็ตาม หลังจากการประกาศนโยบายมุ่งพัฒนาจีนตะวันตก ส่งผลให้การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศของแต่ละมณฑลได้ขยายตัวไปมาก อัตราเติบโตเฉลี่ยต่อปีประมาณร้อยละ 25-30 และทั้ง 4 มณฑลมีการส่งออกมากกว่าการนำเข้า ทำให้มียอดการค้าเกินดุล

ทั้งนี้ การศึกษาวิเคราะห์การค้าระหว่างประเทศของ 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้และการค้ากับไทยจะอยู่ในบทที่ 5

### 3.2.4 อุตสาหกรรมหลักและเกี่ยวโยง<sup>5</sup> (Core and Related Industries)

ในการศึกษาตัวแปรบ่งชี้ใน Diamond Model ตัวที่ 4 คือ อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมเกี่ยวโยงของแต่ละพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมหลากหลายอุตสาหกรรมให้มากที่สุด จึงได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตร/เกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมการผลิต/อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูง อุตสาหกรรมพลังงาน/แร่ธาตุ และ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

#### 1) อุตสาหกรรมในภาพรวม

**ชื่อชวน:** เป็นมณฑลที่มีภาคอุตสาหกรรมก้าวหน้าที่สุดในบรรดาพื้นที่ศึกษาทั้งหมด เป็นแหล่งผลิตสำคัญทั้งทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่สำคัญของจีน เนื่องจากมีความพร้อมของเงื่อนไขด้านปัจจัย (factor conditions) เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นแหล่งแร่ธาตุสำคัญ และแหล่งพลังงานน้ำของจีน และความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ (business context) บทบาทที่เพิ่มขึ้นของภาคเอกชนตลอดจนการสนับสนุนผลักดันโดยภาครัฐ ทำให้ชื่อชวนมีความก้าวหน้าในภาคอุตสาหกรรมกว่ามณฑลอื่นๆ ในภูมิภาคจีนตะวันตก

---

<sup>5</sup> สำหรับรายละเอียดของอุตสาหกรรมหลักและเกี่ยวเนื่องของพื้นที่ศึกษา และบทวิเคราะห์การลงทุนของไทยจะแยกไปอยู่ในบทที่ 6

## ตารางที่ 3.19

## สัดส่วนอุตสาหกรรมหลักของมณฑลซื่อชวน (ปี 2003)

กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก	สัดส่วนต่อผลผลิตรวม ทางอุตสาหกรรม (%)
อาหารและเครื่องดื่ม	15.9
การผลิตพลังงานไฟฟ้าและพลังความร้อน	11.8
การหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม	10.4
วัตถุดิบเคมีและเคมีภัณฑ์	6.5
ผลิตภัณฑ์แร่ที่ไม่มีโลหะ	5.9
อุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ไฟฟ้า	5.8
อุปกรณ์ยานยนต์และขนส่ง	5.1
ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และเวชภัณฑ์	3.9

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

จากข้อมูลในตารางแสดงสัดส่วนการผลิตต่อผลผลิตรวมทั้งหมดทางอุตสาหกรรมของมณฑล พบว่า อุตสาหกรรมสำคัญของซื่อชวน ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 15.9) การผลิตพลังงานไฟฟ้าและพลังความร้อน (ร้อยละ 11.8) และการหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม (ร้อยละ 10.4)

จงซึ่ง: ถือเป็นฐานทางอุตสาหกรรมที่เก่าแก่ 1 ใน 6 แห่งของจีน โดยถือเป็นฐานการผลิตรถยนต์รายใหญ่ (อันดับ 4 ของจีน) เป็น 1 ใน 9 ศูนย์กลางการผลิตเหล็กและเหล็กกล้าที่ใหญ่ที่สุดในจีน และเป็น 1 ใน 3 ผู้ผลิตอะลูมิเนียมรายใหญ่ สามารถผลิตผลิตภัณฑ์จากเหล็กและเหล็กกล้าได้มากกว่า 120 ชนิด และผลิตภัณฑ์จากอะลูมิเนียมกว่า 13,000 ชนิด นอกจากนี้ ยังเป็นฐานการผลิตยาและเคมีภัณฑ์ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของจีนอีกด้วย

## ตารางที่ 3.20

## สัดส่วนอุตสาหกรรมหลักของฉงชิ่ง (ปี 2003)

กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก	สัดส่วนต่อผลผลิตรวม ทางอุตสาหกรรม (%)
ยานยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง	40.0
วัตถุเคมีและเคมีภัณฑ์	7.1
การหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม	5.6
ผลิตภัณฑ์แร่ที่ไม่มีโลหะ	5.4
อาหารและเครื่องดื่ม สินค้าเกษตรแปรรูป	4.8
การผลิตพลังงานไฟฟ้าและความร้อน	4.2
เครื่องจักรทั่วไป	3.7
ผลิตภัณฑ์โลหะ	3.7

ที่มา: Chongqing Statistical Yearbook 2004

ฉงชิ่งเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมหนักที่สำคัญของจีน โดยมีสัดส่วนของอุตสาหกรรมหนักร้อยละ 68 ของอุตสาหกรรมรวม นอกจากนี้ อุตสาหกรรมหนักยังมีสัดส่วนการลงทุนจากต่างชาติมากกว่าอุตสาหกรรมเบา และกว่าร้อยละ 60 เป็นของรัฐวิสาหกิจ

หากพิจารณาจากข้อมูลในตารางแสดงสัดส่วนการผลิตต่อผลผลิตรวมทั้งหมดทางอุตสาหกรรมของฉงชิ่ง พบว่า อุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ ยานยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 40 รองลงมา ได้แก่ วัตถุเคมีและเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 7.1) และการหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม (ร้อยละ 5.6)

หยุนหนาน: การผลิตภาคอุตสาหกรรมของหยุนหนานส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมเบา ในปี 2003 มีผลผลิตรวมจากภาคอุตสาหกรรมเบาคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.6 ของผลผลิตรวมทางอุตสาหกรรมของมณฑล และส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปทางการเกษตรและผลิตผลจากธรรมชาติ

## ตารางที่ 3.21

## สัดส่วนอุตสาหกรรมหลักของยูนหนาน (ปี 2003)

กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก	สัดส่วนต่อผลผลิตรวม ทางอุตสาหกรรม (%)
การแปรรูปยาสูบ	32.6
การผลิตพลังงานไฟฟ้าและความร้อน	11.7
การหลอมและรีดโลหะที่ไม่มีเหล็กผสม	10.2
วัตถุดิบเคมีและเคมีภัณฑ์	9.1
การหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม	7.5

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004

ในปี 2003 มณฑลยูนหนานมีผลผลิตทางอุตสาหกรรมรวม 217.6 พันล้านหยวน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.8) โดยสัดส่วนกว่าร้อยละ 87 ยังเป็นผลผลิตของรัฐวิสาหกิจ

จากข้อมูลในตารางแสดงสัดส่วนการผลิตต่อผลผลิตรวมทั้งหมดทางอุตสาหกรรมของยูนหนาน พบว่า อุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ การแปรรูปยาสูบ มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 32.6 ทำให้ยูนหนานเป็นมณฑลที่ผลิตบุหรี่และยาสูบมากที่สุดในประเทศจีน อุตสาหกรรมอื่นๆ รองลงมา ได้แก่ การผลิตพลังงานไฟฟ้าและความร้อน (ร้อยละ 11.7) และการหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม (ร้อยละ 10.2)

กว่างซี: แม้ว่ากว่างซีจะยังคงเป็นมณฑลเกษตรกรรม แต่ได้มีการขยายตัวของภาคการผลิตอุตสาหกรรม โดยเฉพาะหลังจากที่ได้รวมกว่างซีเข้าอยู่ภายใต้นโยบายมุ่งพัฒนาจีนตะวันตก จากข้อมูลการผลิตภาคอุตสาหกรรมของกว่างซี มีสัดส่วนของการผลิตในอุตสาหกรรมหนักสูงถึงร้อยละ 63 และกว่าร้อยละ 63 เป็นผลผลิตของรัฐวิสาหกิจและร้อยละ 18 เป็นของบริษัทต่างชาติ อุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของกว่างซี ได้แก่ โลหะที่ไม่มีเหล็กผสม รถยนต์ และเครื่องจักร

ตารางที่ 3.22

## สัดส่วนอุตสาหกรรมหลักของกว่างซี (ปี 2003)

กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก	สัดส่วนต่อผลผลิตรวม ทางอุตสาหกรรม (%)
การผลิตและแปรรูปอาหาร	19.6
อุตสาหกรรมยานยนต์และขนส่ง	15.9
การหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม	7.6
วัตถุดิบเคมีและเคมีภัณฑ์	7.4
เครื่องจักรกล	6.1
การหลอมและรีดโลหะที่ไม่มีเหล็กผสม	5.7
ผลิตภัณฑ์แร่ที่ไม่มีโลหะ	5.7

ที่มา: Guangxi Statistical Yearbook 2004

จากข้อมูลในตารางแสดงสัดส่วนการผลิตต่อผลผลิตรวมทั้งหมดทางอุตสาหกรรมของกว่างซี พบว่า อุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ การผลิตและแปรรูปอาหาร (ร้อยละ 19.6) อุตสาหกรรมยานยนต์และขนส่ง (ร้อยละ 15.9) และการหลอมและรีดโลหะที่มีเหล็กผสม (ร้อยละ 7.6)

## 2) อุตสาหกรรมเกษตร/เกษตรแปรรูป

**ชื่อชวน:** ในขณะนี้ ชื่อชวนเป็นฐานการผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ที่สำคัญของจีน (อันดับ 4 ของประเทศ) ผลิตภัณฑ์พืชมากเป็นอันดับ 2 ของจีน และผลิตเนื้อสุกรมากเป็นอันดับ 1 ของจีน มีอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่พัฒนาก้าวหน้า และมีการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปมากขึ้น เช่น เนื้อหมูกระป๋อง ผักดอง น้ำพริกเผาที่ทำจากถั่ว และเครื่องดื่มแปรรูป โดยเฉพาะเหล้าขาวท้องถิ่นชื่อ "อู่เหลียงเย่" ได้ออกไปทำตลาดและเริ่มเป็นที่รู้จักในต่างประเทศ

ตัวอย่างอีกอุตสาหกรรมของชื่อชวนที่มีความโดดเด่น คือ อุตสาหกรรมยาจีนแผนโบราณ เนื่องจากมีปัจจัยเอื้อทางด้านวัตถุดิบและการค้นคว้าวิจัย และอุดมสมบูรณ์ด้วยสมุนไพรหลากชนิด เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนายาจีนแผนโบราณที่สำคัญของจีน มีนักวิจัยที่เชี่ยวชาญด้านยาจีนทำงานอยู่ตามสถาบันต่างๆ

**ฉงชิ่ง:** แม้ว่าจะมีประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร แต่อุตสาหกรรมเกษตรของฉงชิ่งมิได้โดดเด่นมากนัก สำหรับผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ปอกระเจา และเครื่องเทศต่างๆ โดยรัฐบาลมีโครงการพัฒนาฉงชิ่งให้เป็นพื้นที่ผลิตเครื่องเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของจีน ภายในปี 2005 และเริ่มมีบริษัทด้านการเกษตรชั้นนำระดับชาติ 8 บริษัท และระดับมณฑล 22 บริษัทเข้ามาลงทุนในฉงชิ่ง

**หยุนหนาน:** อุตสาหกรรมด้านเกษตรของหยุนหนานที่พัฒนารวดเร็ว ได้แก่ อุตสาหกรรมดอกไม้สด ซึ่งเริ่มต้นจากความร่วมมือกับเนเธอร์แลนด์จนสามารถขยายการผลิตและส่งออกต่างประเทศ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนโยบายและมาตรการส่งเสริมจากรัฐ เช่น มีการจัดตั้งบริษัทเงินทุนประกันความเสี่ยงขึ้น เพื่อดึงดูดบริษัททั้งในและต่างประเทศเข้ามาพัฒนา อุตสาหกรรมดอกไม้สดของมณฑล และการตั้งศูนย์ Kunming International Flower Exchange Center รวมทั้งการตั้งฐานการวิจัยและเพาะพันธุ์ไม้ดอก และจัดตั้งเขต Yunnan Flower Demonstration Zone เพื่อจัดแสดงดอกไม้ ปัจจุบัน ร้อยละ 10 ของผลผลิตดอกไม้มีการส่งออกไปยังภูมิภาคอาเซียน

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมเครื่องดื่มและอาหารแปรรูปที่สำคัญของหยุนหนาน เช่น การผลิต ชาหยื่อหยุนหนาน ผู้เออร์ (Yunnan Puer Tea) และยังเป็นฐานการปลูกและแปรรูปกาแฟที่สำคัญแห่งหนึ่งของจีน มีบริษัทผลิตกาแฟต่างชาติ เช่น Maxwell และ Nestle เข้าลงทำข้อตกลงกับหยุนหนานเพื่อรับซื้อเมล็ดกาแฟปริมาณ 10,000 ตันต่อปี และในขณะนี้ เขตผู้เออร์ได้กลายเป็นฐานการปลูกกาแฟที่ใหญ่ที่สุดในจีน ส่วนอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น อุตสาหกรรมมันฝรั่งแปรรูป และยังมีศักยภาพในอุตสาหกรรมสมุนไพรและยาจีน เนื่องจากข้อได้เปรียบในการเป็นแหล่งพืชสมุนไพรหายากถึงเกือบร้อยละ 70 ของพืชหายากทั้งหมด

**กว่างซี:** ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตสำคัญของกว่างซี (สัดส่วน 1 ใน 4 ของ GDP) มีการปลูกอ้อยมากที่สุดในประเทศจีน รวมทั้งการผลิตน้ำตาลมากที่สุดในจีนเช่นกัน มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่หลากหลาย เช่น อาหารเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง (เช่น สับปะรด ถั่วเขียว และลิ้นจี่) อาหารแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ และอาหารพร้อมรับประทาน เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรมสมุนไพรและยาจีนของกว่างซี ก็กำลังทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากอุดมไปด้วยทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตยาจีนโบราณมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ มีผลิตภัณฑ์ยาที่มีชื่อเสียง เช่น San Jin ยาผงจากแตงโม พลาสเตอร์ และยาป้าย Tian He ยาเม็ดจีนแก้ฟกช้ำและกล้ามเนื้อตึง

### 3) อุตสาหกรรมการผลิต/อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูง

**ชื่อชวน:** ภาคอุตสาหกรรมของชื่อชวนมีการพัฒนาก้าวหน้ามากที่สุดในจีนตะวันตก เนื่องจากมีฐานรากทางด้านอุตสาหกรรมที่ใช้วิทยาการขั้นสูง จากที่เคยเป็นฐานที่ตั้งทางอุตสาหกรรมด้านการทหาร ความมั่นคง และการพาณิชย์มานาน โดดเด่นด้านการค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์ มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะสูง และนครเฉิงตูยังเป็นฐานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 4 ของจีน มีบริษัทต่างชาติด้านเทคโนโลยีเข้ามาลงทุนจำนวนมาก เช่น

บริษัท Intel สร้างโรงงานผลิตชิปในนครเฉิงตู, และบริษัท EMCEE Broadcast Products ตั้งบริษัทร่วมทุนผลิตสินค้าเคเบิลไร้สาย ซึ่งจะเป็นโรงงานผลิตโพลีซิลิคอนใหญ่ที่สุดของจีน ส่วนอุตสาหกรรมหนักที่สำคัญของชื่อชวน ได้แก่ อุตสาหกรรมถ่านหิน พลังงาน เหล็กและเหล็กกล้า

**จงชิง:** อุตสาหกรรมของจงชิงส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมหนัก (สัดส่วนร้อยละ 68 ของอุตสาหกรรมรวม) และมีสัดส่วนการลงทุนจากต่างชาติมากกว่าอุตสาหกรรมเบา โดยเฉพาะการผลิตยานยนต์มากเป็นอันดับ 4 ของจีน และผลิตรถยนต์นั่งมากเป็นอันดับ 5 ของจีน ส่วนอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้เริ่มพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น รัฐบาลจงชิงเน้นส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศมาตั้งแต่ปี 2001 ส่งผลให้มีต่างชาติเข้ามาลงทุนในจงชิงมากขึ้น โดยเน้นผลิตผลิตภัณฑ์ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ เช่น บริษัท UTStarcom ของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นซัพพลายเออร์อุปกรณ์ local loop ที่ใหญ่ที่สุดในจีน

**หยุนหนาน:** หยุนหนานมีผลผลิตทางอุตสาหกรรมมากอันดับ 2 ของภาคตะวันตก แต่โครงสร้างทางอุตสาหกรรมของมณฑลยังถือว่าไม่พัฒนาเท่าที่ควร มีอุตสาหกรรมใบยาสูบ/บุหรี่ยี่ เป็นอุตสาหกรรมหลักและเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญของมณฑล มีผลผลิตยาสูบมากที่สุดในจีน สัดส่วนร้อยละ 17.6 ของผลผลิตรวมในประเทศ

**กว่างซี:** กว่างซีเป็นแหล่งผลิตรถยนต์ของจีนที่มีบทบาทมากขึ้น โรงงานผลิตรถยนต์ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงเมืองหลิวโจว หลังจากที่บริษัทหนู่หลิง ซึ่งเป็นบริษัทของกว่างซีได้ร่วมทุนกับบริษัท GM ทำให้ขยายยอดขายรถยนต์ไปอยู่ในอันดับ 7 ของประเทศ และมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 20 ของตลาดรถยนต์ขนาดเล็กภายในประเทศ โดยเฉพาะรถยนต์ขนาดเล็ก (minicar) ที่นิยมใช้กันในเขตชนบท นอกจากนี้ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างของกว่างซีก็กำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีโรงงานผลิตปูนซีเมนต์เมืองหลิวโจวเป็นผู้ผลิตปูนซีเมนต์รายใหญ่ที่สุดในจีน (ปัจจุบัน จีนเป็นผู้ผลิตปูนซีเมนต์รายใหญ่ที่สุดของโลก)

#### 4) อุตสาหกรรมพลังงาน/แร่ธาตุ

**ชื่อชวน:** จากข้อได้เปรียบของการมีแหล่งน้ำและก๊าซธรรมชาติสำรอง ทำให้ชื่อชวนเป็นฐานผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำเป็นอันดับ 1 ของจีน และยังเป็นฐานของแหล่งก๊าซธรรมชาติเป็นอันดับ 1 ของประเทศเช่นกัน

**จงชิง:** มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งพลังงาน ทั้งแหล่งถ่านหิน พลังงานน้ำ และก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งมีแร่ธาตุสำคัญหลายชนิด มีการลงทุนรายใหญ่ในอุตสาหกรรมแร่ธาตุของจงชิง เช่น กลุ่มบริษัท Southwest Aluminum Industry Group ลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตอะลูมิเนียมมูลค่า 1.4 พันล้านหยวนซึ่งถือเป็นโครงการผลิตอะลูมิเนียมที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และบริษัท Tycoon Corporation ของหยุนหนานมีแผนก่อสร้างโรงงานแยกแร่แมงกานีสด้วยไฟฟ้าที่คาด

ว่าจะใหญ่ที่สุดในโลกขึ้นที่ฉงชิ่ง ด้วยเงินลงทุนประมาณ 100 ล้านหยวน เมื่อแล้วเสร็จ จะมีกำลังการผลิตแร่แมงกานีสสูงถึง 3 แสนตันต่อปี

**หยุนหนาน:** ด้วยแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ อุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำถือเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของมณฑลโดยมีศักยภาพที่จะผลิตกระแสไฟฟ้าได้สูงถึงร้อยละ 24 ของกำลังการผลิตภายในประเทศ รัฐบาลมีโครงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังงานน้ำในหยุนหนานทั้งสิ้น 14 แห่ง ปัจจุบัน มีสถานีผลิตกระแสไฟฟ้าพลังความร้อนขนาดใหญ่ 7 แห่ง สถานีผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่รวม 6 แห่ง (บางแห่งอยู่ระหว่างการก่อสร้าง) และมีสถานีฯ ขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วมณฑล

**กวางซี:** กวางซีมีแหล่งพลังงานน้ำจำนวนมาก จึงเป็นอีกมณฑลที่มีบทบาทในโครงการถ่ายโอนพลังงานจากภาคตะวันตกไปสู่ภาคตะวันออก รัฐบาลกวางซีเน้นส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเข้ามาลงทุน/ร่วมทุนในโครงการผลิตพลังงานต่างๆ นอกจากนี้ กวางซียังเป็นแหล่งแร่ดีบุกและแมงกานีสที่ใหญ่ที่สุดในจีน รวมทั้งแหล่งอะลูมิเนียม ตัวอย่างการลงทุนที่สำคัญ เช่น บริษัท China Aluminum Corp (Chalco) ผู้ผลิตอลูมิเนียมที่ใหญ่อันดับ 2 ของโลกและเป็นซัพพลายเออร์อะลูมิเนียมเพียงแห่งเดียวในจีน และได้ร่วมทุนกับบริษัท Alcoa ของสหรัฐฯ เพื่อตั้งบริษัทร่วมทุนกับบริษัทค้ำโหละของรัฐบาลท้องถิ่น ในการก่อสร้างโรงงานผลิตอลูมิเนียม

#### 5) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว<sup>6</sup>

#### ตารางที่ 3.23

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา 4 มณฑล (ปี 2003)

มณฑล	จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (คน)	ชาวต่างชาติ (คน) (ไม่รวมฮ่องกง มาเก๊า และไต้หวัน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านเหรียญ ทรอ.)	จำนวนสถานที่ท่องเที่ยวติดอันดับมรดกโลก
ชื้อชวน	451,700	244,000	150	4 แห่ง
ฉงชิ่ง	234,500	181,700	113	1 แห่ง
หยุนหนาน	1,000,101 อันดับ 7 ของจีน	657,101 อันดับ 7 ของจีน	340.14 อันดับ 8 ของจีน	2 แห่ง
กวางซี	650,200	329,300	164	-

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004

<sup>6</sup> รายละเอียดอยู่ในบทที่ 6 หัวข้อ 6.4

**ชื่อชวน:** เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจีน มีสถานที่ท่องเที่ยวในระดับมรดกโลกจากองค์การ UNESCO หลายแห่ง เช่น แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติจิวไจ้โกว ในปี 2003 มีนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ 4.5 แสนคน (นักท่องเที่ยวไทย 52,000 คน) รายรับจากท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.6 คาดว่าสัดส่วนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อ GDP จะเพิ่มเป็นร้อยละ 15 ภายในปี 2010

**จงชิ่ง:** ในปี 2003 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาจงชิ่งทั้งสิ้น 2.34 แสนคน มีแหล่งท่องเที่ยวในระดับมรดกโลกจาก UNESCO ได้แก่ หินแกะสลักด้าจู่ (Dazu Carved Stone) เป็นการแกะสลักบนหน้าผาหินตามความเชื่อทางศาสนาและประวัติศาสตร์

**หยุนหนาน:** มีข้อได้เปรียบด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวกระจายตามเมืองต่างๆ มีความหลากหลายของสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ มีชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวระดับมรดกโลกจาก UNESCO ได้แก่ เมืองโบราณลี่เจียง และดินแดนแม่น้ำสามสาย (Sanjiang Sanctuary)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของหยุนหนานถือเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการพัฒนามากที่สุดในภาคตะวันตกของจีน ในปี 2003 มณฑลหยุนหนานมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากเป็นอันดับ 8 ของประเทศ โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ 1 ล้านคนเศษ มากเป็นอันดับ 7 ของประเทศ และเป็นนักท่องเที่ยวจากจีนเองจำนวน 51.68 ล้านคน จัดเป็นอันดับที่ 8 ของประเทศ หยุนหนานมีรายรับจากท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 30 ต่อปี

**กวางซี:** การท่องเที่ยวเป็นอีกอุตสาหกรรมสำคัญของกวางซี สัดส่วนรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 8 ของ GDP ของกวางซี ในปี 2003 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวมากเป็นอันดับ 10 ในจีน จุดเด่นด้านการท่องเที่ยวของกวางซีจะคล้ายคลึงกับหยุนหนาน คือ มีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติสวยงาม เช่น กุ้ยหลินมีทิวทัศน์เทือกเขาและแม่น้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยที่หลากหลาย นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวตากอากาศชายทะเลที่เป่ย์ไห่ เป็นแหล่งร้านอาหารทะเลที่ได้รับความนิยม

กล่าวโดยสรุป อุตสาหกรรมสำคัญของพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง เมื่อพิจารณาจัดกลุ่มตามลักษณะการผลิต คือ ภาคเกษตร/เกษตรแปรรูป ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และพลังงาน สรุปได้ดังนี้

## ตารางที่ 3.24

## สรุปอุตสาหกรรมศักยภาพของ 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

มณฑล	เกษตร/ เกษตรแปรรูป	อุตสาหกรรม	บริการ	พลังงาน
ชื้อชวน	อาหารแปรรูป สมุนไพรยาจีน เครื่องดื่ม	เครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรม IT รถยนต์	ท่องเที่ยว	ก๊าซธรรมชาติ พลังงานน้ำ น้ำมัน ถ่านหิน
จงชิ่ง	เครื่องเทศ	รถยนต์ มอเตอร์ไซด์ และชิ้นส่วน	ท่องเที่ยว	ก๊าซธรรมชาติ พลังงานน้ำ ถ่านหิน
หยุนหนาน	ดอกไม้สด อาหารแปรรูป สมุนไพรยาจีน ชา กาแฟ	ยาสูบและบุหรื	ท่องเที่ยว	ถ่านหิน พลังงานน้ำ (ส่งออกไป ประเทศเพื่อนบ้าน และ ต่างมณฑล)
กว่างซี	น้ำตาล อาหารแปรรูป อาหารทะเล	รถยนต์และชิ้นส่วน วัสดุก่อสร้าง	ท่องเที่ยว	ถ่านหิน พลังงานน้ำ (ส่งออกไป ต่างมณฑล)

## 3.3 การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย: Interconnecting Diamonds

ในส่วนสุดท้ายเป็นการศึกษาวิเคราะห์และประเมินสภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนทั้ง 4 แห่งรวมกัน โดยปรับหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ให้อยู่ในระดับภูมิภาค เรียกชื่อโดยรวมว่า “มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน” เพื่อขยายบริบทในการพิจารณาให้ครอบคลุมกว้างขึ้น และเพื่อวิเคราะห์ประเมินศักยภาพของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทยตามแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ที่ปรับประยุกต์จากแนวคิด Diamond Model<sup>7</sup>

<sup>7</sup> ในปี 2003 Porter และคณะวิจัยได้นำแนวคิด Diamond Model มาศึกษากรณีของประเทศไทย ดังนั้น ข้อมูลของประเทศไทยในบทนี้ ส่วนใหญ่นำมาจากผลการศึกษาที่นำเสนออยู่ในรายงานศึกษาฉบับสมบูรณ์ภายใต้ “โครงการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถด้านการแข่งขันของไทย,” <<http://www.nesdb.go.th/national/competitiveness/cdo.php>> และข้อมูลจาก

ตารางที่ 3.25

เปรียบเทียบดัชนีทางเศรษฐกิจของไทย-จีนและ 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน (ปี 2003)

ประเทศ/มณฑล	ประชากร (ล้านคน)	พื้นที่ (แสน ตร.กม.)	GDP (พันล้าน เหรียญ สรอ.)	รายได้ ต่อหัวต่อปี (เหรียญ สรอ.)	การค้ารวม (พันล้าน เหรียญ สรอ.)	การส่งออก (พันล้าน เหรียญ สรอ.)	การนำเข้า (พันล้าน เหรียญ สรอ.)	FDI (ล้าน เหรียญ สรอ.)
ไทย*	64.0	5.13	143.1	2,237	155.07	80.04	75.03	7,812.8
จีน	1,292.3	96.0	1,416.1	1,090	850.99	438.23	412.76	53,510.0
4 มณฑล ตะวันตก เฉียงใต้ของจีน	208.8	11.97	155.8	-	14.07	8.43	5.64	1,516.9
ซีชว่น	85.3	4.85	65.9	775.1	5.63	3.21	2.42	582.1
ฉงชิ่ง	31.1	0.82	27.2	975.5	2.59	1.58	1.01	311.1
หยุนหนาน	43.8	3.94	29.7	682.0	2.66	1.67	0.99	167.5
กว่างซี	48.6	2.36	33.0	720.3	3.19	1.97	1.22	456.2

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004 คำนวณโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยน 8.28 หยวน = 1 เหรียญ สรอ.

หมายเหตุ \* ข้อมูลจาก World Bank ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน คำนวณโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยน 39 บาท = 1 เหรียญ สรอ.

เมื่อพิจารณาจากดัชนีเศรษฐกิจสำคัญที่แสดงในตาราง พบว่า มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีขนาดพื้นที่รวมกันใหญ่กว่าไทยราว 2.3 เท่าตัว และในปี 2003 มียอด GDP รวมกันมากกว่าไทยเล็กน้อย แต่ด้วยจำนวนประชากรที่มากกว่าไทยมากกว่า 3 เท่าตัว ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีต่ำกว่าไทยอยู่มาก นอกจากนี้ ยอดการค้าติดต่อกับต่างประเทศของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ยังต่ำกว่าประเทศไทยอยู่มาก โดยประเทศไทยมียอดการค้ารวมมากกว่าทั้ง 4 มณฑลรวมกันราว 11 เท่าตัว ยอดการส่งออกมากกว่าราว 9.5 เท่าตัว และยอดนำเข้ามากกว่าประมาณ 13 เท่าตัว รวมทั้งยอดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยมีมูลค่าสูงกว่ามณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนราว 5 เท่าตัว

แหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลจาก World Bank ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบสภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้และประเทศไทย โดยพิจารณาจากตัวแปรบ่งชี้ทั้ง 4 ด้านตามแนวคิดที่ปรับปรุงยุคต์จาก Diamond Model สรุปได้ดังนี้

### 3.3.1 เงื่อนไขด้านปัจจัย (Factor Conditions)

#### 1) ปัจจัยพื้นฐาน

##### 1.1) ที่ตั้งภูมิประเทศ

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** มีข้อเสียเปรียบในเชิงภูมิศาสตร์จากการเป็นพื้นที่ตอนในไม่มีทางออกทะเล (landlocked) ยกเว้นกว่างซี และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูง หากแต่มีแม่น้ำสำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำฉางเจียง และมีเขตที่ราบลุ่มน้ำชี้อชว่นเพื่อการเพาะปลูกทางการเกษตรและการปศุสัตว์ ส่วนพื้นที่สองมณฑลชายแดนตอนใต้ (หยุนหนานและกว่างซี) มีภูมิอากาศเหมาะกับการปลูกพืชกึ่งเขตร้อน เช่น ยางพารา ผลไม้เมืองร้อน และมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน พม่า ลาว และเวียดนาม

**ประเทศไทย** มีข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์จากการมีทำเลที่ตั้งอยู่ตรงกลางของภูมิภาคอินโดจีนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลัก และมีแม่น้ำโขงกั้นพรมแดนติดต่อกับหลายประเทศ มีชายฝั่งทะเลทั้งด้านมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก

ประเทศไทยจึงมีทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศจีน และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ที่มีพรมแดนติดต่อกับจีน ไทยมีระบบเศรษฐกิจที่พัฒนาก้าวหน้ามากที่สุด และไทยกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีพรมแดนที่ใกล้ชิดกัน แม้จะไม่มีพรมแดนติดต่อกันโดยตรง แต่มีแม่น้ำโขงเชื่อมโยง และมีระยะทางเพียง 340 กว่ากิโลเมตร (นับระยะทางจากเมืองจิ้งหนิง ในเขตสิบสองปันนา หยุนหนาน มาจนถึงอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) จึงมีโอกาที่จะร่วมมือและเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะทางด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณูปโภคและการคมนาคมขนส่งระหว่างกัน

##### 1.2) ทรัพยากรธรรมชาติ

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** อุดมด้วยทรัพยากรดินแร่สำคัญและมีปริมาณมากติดอันดับโลก เช่น เวนเดียม (อันดับ 3 ของโลก) แร่โลหะสตรอนเทียม (อันดับ 2 ของโลก) และสินแร่อื่นๆ ที่ติดอันดับในประเทศจีน เช่น เหล็ก สังกะสี และแร่พลวง นอกจากนี้ ยังมีพืชธรรมชาติ

และสมุนไพรหายากหลายชนิด มีมากในหยุนหนาน ชื่อชวน และกว้างซี ส่วนของซึ่งมีสมุนไพร เครื่องเทศ

**ประเทศไทย** แหล่งสินแร่สำคัญในประเทศไทย เช่น ดีบุก (อันดับ 3 ของโลก) ทังสแตน (อันดับ 2 ของโลก) แทนทาลัม ยิบซั่ม ลิกไนต์ และตะกั่ว ทางด้านการเกษตร ไทยมีข้อได้เปรียบด้านวัตถุดิบธรรมชาติที่หลากหลาย มีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุกรรมและมีความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น ข้าว และพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย รวมทั้งยางพารา และการประมง นอกจากนี้ ยังมีศักยภาพในการเป็นแหล่งวัตถุดิบและสมุนไพรตามธรรมชาติที่มีคุณค่าทางการแพทย์

ดังนั้น ทั้งไทยและมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเป็นแหล่งวัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลาย สามารถนำมาค้าขายแลกเปลี่ยน เพื่อนำไปแปรรูปหรือแปรรูปเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านสมุนไพรเพื่อผลิตยาแผนโบราณ ตลอดจนสมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อผลิตเป็นยารักษาโรค หรือผลิตเป็นอาหารเสริม รวมทั้งเครื่องบำรุงความงาม เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศไทยมีพืชเศรษฐกิจธรรมชาติซึ่งเป็นที่ต้องการของจีน เช่น ยางพารา และมันสำปะหลัง รวมทั้งสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค

### 1.3) แหล่งพลังงาน

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** เป็นแหล่งพลังงานสำคัญของจีน โดยเฉพาะพลังงานจากน้ำ เนื่องจากมีแม่น้ำหลายสาย มีปริมาณน้ำสำรองสำหรับผลิตไฟฟ้าพลังน้ำจำนวนมาก และยังเป็นแหล่งก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งมีแหล่งถ่านหินสำรองอยู่ใน 4 มณฑล สำหรับน้ำมันดิบมีในชื่อชวน

**ประเทศไทย** พลังงานสำคัญที่มีอยู่ในประเทศไทย เช่น ก๊าซธรรมชาติส่วนใหญ่จะผลิตได้จากแหล่งในทะเล น้ำมันดิบ คอนเดนเสท และลิกไนต์ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีโรงกลั่นในประเทศขนาดใหญ่หลายแห่งเพื่อผลิตน้ำมันเชื้อเพลิง

อย่างไรก็ดี แม้ว่ามณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีแหล่งพลังงานที่สำคัญหลายชนิด แต่ในขณะนี้ ประเทศจีนประสบกับปัญหาการขาดแคลนพลังงานไม่เพียงพอกับความต้องการในประเทศ โดยเฉพาะในมณฑลชายฝั่งทางตะวันออก และมีโครงการส่งพลังงานจากภาคตะวันตกสู่ตะวันออก รวมทั้งการศึกษาและแสวงหาพลังงานทดแทน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของไทยที่ต้องการพัฒนาและแสวงหาพลังงานทดแทน จึงเป็นโอกาสและช่องทางในการร่วมมือและเชื่อมโยงในสาขาพลังงานระหว่างกัน นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีข้อตกลงซื้อขายกระแสไฟฟ้าพลังน้ำจากมณฑลหยุนหนาน

#### 1.4) ประชากร

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** มีประชากรรวมกันประมาณ 209 ล้านคน แต่ส่วนใหญ่ยังอยู่ในเขตชนบท อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย ในบางพื้นที่ เช่น ฉงชิ่งมีแรงงานล้นเกินในภาคเกษตร มีชนกลุ่มน้อยในหลายมณฑล โดยเฉพาะหยุนหนานและกว่างซี ส่วนใหญ่ยากจน ทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม

**ประเทศไทย** เป็นประเทศขนาดเล็กมีประชากรประมาณ 64 ล้านคน และมากกว่าครึ่งยังคงอยู่ในภาคเกษตร อย่างไรก็ตาม มีแรงงานบางส่วนได้โยกย้ายคนจากภาคเกษตรเข้ามาทำงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมากขึ้น

แม้ว่าทั้งสองฝ่ายจะมีความคล้ายคลึงกันในด้านการมีแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร แต่เมื่อเปรียบเทียบด้านแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ประเทศไทยมีแรงงานที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและมีประสบการณ์ทำงานกับบริษัทต่างประเทศมานานกว่า ในขณะที่ แรงงานภาคอุตสาหกรรมของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานให้กับรัฐวิสาหกิจ และอยู่ในอุตสาหกรรมหนัก

#### 2) ปัจจัยที่ถูกสร้างขึ้น: เช่น โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** หลังประกาศนโยบายมุ่งพัฒนาจีนตะวันตก มีการปรับปรุงและสร้างเครือข่ายการคมนาคมทั้งทางถนน ทางรถไฟ ทางอากาศ และการคมนาคมทางแม่น้ำ ทำให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกันได้ และมีการพัฒนาปรับปรุงเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มณฑลหยุนหนาน มีเส้นทางแม่น้ำโขง และทางบกผ่านพม่า ลาว (โครงการ North-South Corridor) และทางรถไฟผ่านเวียดนาม ส่วนกว่างซี มีเส้นทางถนนและรถไฟเชื่อมโยงเวียดนาม และมีท่าเรือน้ำลึก จึงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ในการเป็นประตูทางออกทะเลของมณฑลจีนตอนใน

อย่างไรก็ดี ระบบขนส่งและโลจิสติกส์ของจีนในการเดินทางและขนส่งสินค้าข้ามมณฑลยังมีอุปสรรคและมีค่าใช้จ่ายสูง

**ประเทศไทย** โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมของไทยทั้งทางถนน ทางน้ำ และทางอากาศจัดว่าอยู่ในระดับที่ดี โดยเฉพาะเส้นทางขนส่งทางถนนมีความเพียงพอในระดับที่สามารถรองรับความต้องการใช้ในภาคการผลิตและบริการได้ในระดับดี และมีระบบโครงข่ายเชื่อมโยงไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านท่าเรือของไทยอยู่ในระดับที่พร้อม มีท่าเรือหลัก 5 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด ท่าเรือสงขลา และท่าเรือภูเก็ต และมีท่าเทียบเรือของเอกชนอีก 10 กว่าแห่ง

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ไทยมีการพัฒนาโครงข่ายและมีระบบขนส่งโลจิสติกส์ที่ก้าวหน้ากว่ามณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ซึ่งยังคงมีปัญหาด้านการจัดการเชิงโลจิสติกส์และอุปสรรคต่างๆ ในการกระจายสินค้าข้ามมณฑลแม้ว่าจะได้รับการปรับปรุงและสร้างเส้นทางขนส่งขึ้นใหม่หลังรัฐบาลกลางประกาศนโยบายพัฒนาจีนตะวันตก

### 3) ปัจจัยด้านประชากร/ทรัพยากรมนุษย์

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** แรงงานส่วนใหญ่ยังกระจุกกระจายอยู่ในภาคเกษตร สำหรับทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะและมีคุณภาพทางการศึกษาและค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่จะอยู่ที่มณฑลชื้อชวน ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาที่สำคัญของจีน นอกจากนี้ ยังมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยด้านสมุนไพรและยาอยู่ในมณฑลชื้อชวน หยุนหนานและกว่างซี

**ประเทศไทย** การศึกษาและคุณภาพของแรงงานไทยโดยทั่วไปค่อนข้างต่ำ ยังมีการผลิตทรัพยากรมนุษย์ในสาขาวิทยาศาสตร์และทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะและมีคุณภาพทางการศึกษาและค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่มากนัก นอกจากนี้ คุณภาพของกำลังคนสำเร็จการศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของหลายอุตสาหกรรม เช่น วิศวกรรมยานยนต์

มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน (โดยเฉพาะชื้อชวน) มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะด้านการค้นคว้าวิจัยมากกว่าประเทศไทยโดยเปรียบเทียบ มีการคิดค้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูง ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าด้านยาและเวชภัณฑ์

### 4) โครงสร้างด้านการวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูง

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** ฐานทางการศึกษาและค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์ของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่นครเฉิงตูและเมืองเหมียนหยาง (เมืองแห่งวิทยาการ) ในมณฑลชื้อชวน นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านพืชสมุนไพรและยาจีนแผนโบราณที่ชื้อชวน หยุนหนาน และกว่างซี ส่วนของซึ่งเน้นด้านการค้นคว้าวิจัยอุตสาหกรรมหนัก เน้นผลิตรถยนต์/มอเตอร์ไซค์

**ประเทศไทย** ความสามารถทางเทคโนโลยีของธุรกิจไทยอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ มีการสร้างเทคโนโลยีขึ้นเองน้อย และนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ไม่มาก ส่วนใหญ่ต้องนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ มีจำนวนนักวิจัยและนักวิทยาศาสตร์น้อย นักวิจัยส่วนใหญ่ของไทยทำงานวิจัยเป็นงานเสริม

โดยเปรียบเทียบแล้ว มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน (โดยเฉพาะชื้อชวน) มีสถาบันการศึกษาเฉพาะด้านและมีฐานด้านการค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่

ก้าวหน้ากว่าประเทศไทย ซึ่งยังคงมีความสามารถทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ และต้องพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีบางอย่างจากต่างประเทศ

### 3.3.2 เงื่อนไขทางด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)

มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน มีประชากรจำนวนมาก (209 ล้านคน) โดยแต่ละมณฑลยังคงมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่สูงมาก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากรายได้ของประชากรในเมืองหลัก พบว่า มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่สูงขึ้น และมีอำนาจซื้อมากขึ้น เช่น นครเฉิงตู มีประชากรกว่า 10 ล้านคน มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนต่อปีค่อนข้างสูงราว 18,052 หยวน (2,180 เหรียญ สรอ.) และมีการเปลี่ยนแปลงของเงื่อนไขด้านอุปสงค์ของผู้บริโภค ทั้งในแง่ตลาดผู้บริโภคที่กำลังเติบโต มีกำลังซื้อมากขึ้น มีการใช้ชีวิตแบบคนเมืองมากขึ้น มีรูปแบบร้านค้าปลีกที่ได้พัฒนาทันสมัยมากขึ้น และมีบริษัทค้าปลีกต่างชาติหลายแห่งเข้ามาเปิดสาขามากขึ้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบของการบริโภคและอุปสงค์ภายใน (local demand) ทำให้ผู้บริโภคชาวจีนมีลักษณะที่มีความพิถีพิถันมากขึ้น (sophisticated) และเริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องของ การให้บริการ ตลอดจนให้ความสนใจกับเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าในการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น

ประเทศไทย ผู้บริโภคในเขตเมืองมีการศึกษา มีรายได้มากขึ้น มีการแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ร้านค้าและห้างสรรพสินค้าจากต่างชาติรวมทั้งระบบแฟรนไชส์ในประเทศไทยซึ่งช่วยเพิ่มความพิถีพิถันแก่ผู้บริโภคมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคของไทยในต่างจังหวัดยังคงมีความพิถีพิถันน้อย เนื่องจากคนไทยโดยทั่วไปมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ประนีประนอมสูงไม่ค่อยมีการเรียกร้องเพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตนมากนัก นอกจากนี้ ไทยมีการส่งออกและพึ่งพาดตลาดต่างประเทศค่อนข้างมาก จึงทำให้อุปสงค์จากต่างประเทศที่มีต่อสินค้าส่งออกของไทยเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ธุรกิจไทยต้องปรับปรุงประสิทธิภาพและมาตรฐานตามความต้องการของผู้ซื้อในต่างประเทศ

ดังนั้น ด้วยนโยบายของรัฐบาลจีนที่เน้นการยกระดับความเป็นอยู่และการสร้างความ เป็นเมือง (urbanization) ประชากรในเขตชนบทมีแนวโน้มที่จะโยกย้ายมาสู่เมืองมากขึ้น ตลอดจนมีนโยบายเปิดกว้างและปฏิรูปเศรษฐกิจมากขึ้น และการลดบทบาทของภาครัฐในการให้บริการทางสังคมและที่พักอาศัย รวมทั้งรายได้ของประชากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ล้วนส่งผลต่อเงื่อนไขด้านอุปสงค์ของผู้บริโภคในมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตแบบคนเมืองและนิยมความทันสมัยมากขึ้น จึงนับเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยที่จะผลิตสินค้าและ

บริการ เพื่อไปตอบสนองอุปสงค์และตลาดขนาดใหญ่ของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนที่กำลังขยายตัว และยังไม่มีการแข่งขันที่รุนแรงเท่ากับมณฑลตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ

### 3.3.3 สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ (Business Context)

#### 1) สภาพและเงื่อนไขภายใน: บทบาทภาคธุรกิจและภาครัฐ

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** บทบาททางธุรกิจของภาคเอกชนในมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ยังมีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับภาคเอกชนจีนที่อยู่ในมณฑลชายฝั่ง และธุรกิจขนาดใหญ่ในมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนยังคงเป็นรัฐวิสาหกิจ หรือรัฐบาลเข้ามามีหุ้นส่วนและมีลักษณะที่ค่อนข้างผูกขาด การเปิดกว้างทางเศรษฐกิจและติดต่อกับต่างประเทศยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลักขนาดใหญ่ ดังนั้น เมื่อเทียบกับมณฑลชายฝั่งแล้ว มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนยังต้องพัฒนาทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่และความเชี่ยวชาญในการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ภาคเอกชนของชื่อชวนและฉงชิ่งกำลังเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นทั้งในด้านการผลิตและการส่งออกไปต่างประเทศ

สำหรับบทบาทของรัฐบาลท้องถิ่น เนื่องด้วยระบบกระจายอำนาจบริหารออกจากส่วนกลาง (decentralization) ideoให้รัฐบาลท้องถิ่นของทั้ง 4 มณฑลมีบทบาทแข่งขันในการส่งเสริมภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจค้าขายและร่วมลงทุนกับต่างประเทศ ตลอดจนนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อลดสัดส่วนการถือหุ้นของรัฐ และความพยายามในการปรับนาระบบบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องการให้บริษัทเอกชนเหล่านี้ช่วยดูดซับแรงงานส่วนเกินจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนและมีภาระการจ้างงานเกินจำเป็น ดังนั้น รัฐบาลท้องถิ่นของมณฑลเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลจะส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน และเปิดรับนักลงทุนต่างชาติ แต่มีรายงานว่า ยังมีเจ้าหน้าที่รัฐในบางพื้นที่ยังคงทำงานแบบอนุรักษนิยม มีความไม่โปร่งใส การตัดสินใจโดยใช้ดุลพินิจส่วนบุคคล ตลอดจนปัญหาคอร์รัปชัน

**ประเทศไทย** ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเปิดและเปิดกว้างให้มีการแข่งขันในภาคธุรกิจ มีธุรกิจเอกชนทั้งขนาดกลางและขนาดย่อมไปจนถึงธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีการแข่งขันระหว่างกันและเป็นแรงผลักดันให้ต้องพัฒนาสินค้าและปรับปรุงการผลิตเพื่อการอยู่รอด อย่างไรก็ตาม กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของไทยยังไม่สมบูรณ์และไม่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศในการแข่งขันที่เป็นธรรมมากนัก จึงยังคงมีการบิดเบือนกลไกตลาด และการผูกขาดในบางธุรกิจ

ทั้งนี้ บริษัทของไทยส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจโดยอาศัยปัจจัยการผลิตราคาถูก และแข่งขันกันตัดราคา ยังไม่มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวมากนัก (เช่น การลงทุนในการพัฒนาทุนมนุษย์) สำหรับบทบาทของรัฐ แม้จะมีการส่งเสริมและร่วมมือกับภาคเอกชน แต่ยังคงมีปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานราชการบางแห่งและกลไกราชการยังขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งยังคงมีปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งก่อให้เกิดภาวะต้นทุนแก่ธุรกิจ

## 2) สภาพการติดต่อกับต่างประเทศ

### 2.1) การลงทุนของต่างชาติ (FDI)

**มณฑลตะวันออกเฉียงใต้ของจีน** มีนักลงทุนจากต่างชาติเริ่มเข้ามาลงทุนในมณฑลตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลของแต่ละมณฑลมีนโยบายส่งเสริมและดึงดูดการลงทุน และเน้นการปฏิรูปและเปิดกว้างของระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ตลอดจนการมีกำลังแรงงานราคาถูกจำนวนมาก และมีตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะชื่อชนเป็นมณฑลที่ดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติได้มากที่สุด เนื่องจากมีปัจจัยเอื้อต่างๆ ทั้งด้านเงื่อนไขปัจจัย และเงื่อนไขอุปสงค์ของมณฑลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม การลงทุนของต่างชาติในมณฑลตะวันออกเฉียงใต้ยังคงมีสัดส่วนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลการลงทุนของทั้งประเทศ คิดเป็นร้อยละ 2.83 เท่านั้น ยังคงต่ำกว่าศักยภาพที่มี จึงสะท้อนโอกาสสำหรับนักลงทุนต่างชาติที่จะขยายการลงทุนได้มากขึ้นในอนาคต

**ประเทศไทย** การลงทุนจากต่างชาติมีบทบาทสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตของไทยจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น และทำให้มีการแข่งขันเชิงธุรกิจกันมากขึ้น ตลอดจนช่วยให้นักธุรกิจไทยได้เรียนรู้ และมีความชำนาญด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่มากขึ้น

นอกจากนี้ การเข้ามาลงทุนของต่างชาติทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทต่างชาติที่เข้ามาตั้งฐานการผลิตในไทยเพื่อมุ่งส่งออกทำให้ไทยมีการส่งออกมากขึ้น และช่วยให้ผู้ประกอบการชาวไทยที่เกี่ยวข้องได้เรียนรู้ช่องทางการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น ที่สำคัญ การที่บริษัทต่างชาตินำระบบมาตรฐานสากลมาใช้ในการผลิต เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ทำให้อุตสาหกรรมของไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสนับสนุนต่างๆ มีการพัฒนามาตรฐานการผลิตตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การลงทุนของต่างชาติมีส่วนทำให้เศรษฐกิจไทยต้องพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้ามากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทต่างชาติที่อยู่ในอุตสาหกรรมผลิตสินค้าทุน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และแผงวงจรไฟฟ้า เป็นต้น มีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเพื่อการผลิตเป็นสัดส่วนสูง

## 2.2) การค้าระหว่างประเทศ

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** แม้ว่าการค้าระหว่างประเทศของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ยังไม่สูงมากนัก (ร้อยละ 1.65 ของการค้ารวมของจีน) แต่หลังจากมีนโยบายมุ่งพัฒนาจีนตะวันตก ส่งผลให้การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศขยายตัวมากขึ้น และมียอดการค้าเกินดุล รูปแบบการค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าขายโดยรัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทขนาดใหญ่ ในขณะที่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กตลอดจนเอกชนรายย่อยยังไม่ได้มีบทบาทด้านการค้าระหว่างประเทศมากนัก โดยบริษัทขนาดเล็กเหล่านี้จะเป็นเพียงผู้ผลิตเพื่อป้อนบริษัทที่ทำธุรกิจระหว่างประเทศอีกทอดหนึ่ง

สินค้าส่งออกสำคัญของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสินค้าทุน เช่น เครื่องจักรและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์อื่นๆ รวมทั้งรถยนต์และมอเตอร์ไซค์ เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญจะอยู่ในกลุ่มวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ เช่น สินแร่ (ทองแดง เหล็ก) เม็ดพลาสติก สินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบ เช่น ยางพารา รวมทั้งสินค้าทุน เช่น เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

คู่ค้าสำคัญของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ คือ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ฮองกง และสหภาพยุโรป สำหรับประเทศในอาเซียนที่มีการค้าขายกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้มากขึ้น คือ สิงคโปร์ ส่วนเวียดนามนั้นค้าขายกับกว้างซีมากเป็นอันดับหนึ่งเพราะมีพรมแดนติดต่อกัน และหยุนหนานก็ค้าขายกับพม่ามากเป็นอันดับต้นเช่นกันด้วยเหตุผลเดียวกัน และมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของกว้างซีและหยุนหนานส่วนหนึ่งมาจากการค้าขายแดน

**ประเทศไทย** มีระบบเศรษฐกิจแบบเปิดและพึ่งพาภาคการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการพึ่งพาภาคการส่งออกเป็นสัดส่วนสูงถึงกว่าร้อยละ 60 ของ GDP และจากการจัดอันดับประเทศผู้ส่งออกสินค้าของโลก ในปี 2004 (โดย WTO ร่วมกับ UNCTAD) ไทยเป็นประเทศส่งออกอันดับที่ 24 ของโลก (จีนอยู่ในอันดับที่ 3)

ตัวอย่างรายการสินค้าที่ไทยเป็นผู้ส่งออกหลักของโลก ได้แก่ สินค้าที่ไทยส่งออกมากเป็นอันดับ 1 ของโลก คือ ยางธรรมชาติ (ยางธรรมชาติส่งออกจากไทยมีสัดส่วนในตลาดสูงถึงร้อยละ 42) ข้าว ปลาเพื่อการบริโภค และแป้งมัน ส่วนสินค้าที่ไทยส่งออกมากติดอันดับ 2 ในโลก ได้แก่ ผลไม้แห้ง กุ้ง หอย ปู ปลาหมึก เนื้อแห้ง เนื้อผ่านการถนอมอาหาร และส่งออกมากติดอันดับ 3 ของโลก ได้แก่ เครื่องปรับอากาศ น้ำตาลทราย ปูนซีเมนต์ เสื้อผ้าเด็ก สารเหนียวจากแป้งพวกเด็กซ์ตริน หินมีค่าและกึ่งมีค่า ชิ้นส่วนนาฬิกา เสื้อผ้าถักเย็บ

จากข้อมูลข้างต้น สะท้อนว่า สินค้าส่งออกสำคัญของไทยที่ติดอันดับโลกยังคงเป็นสินค้าเกษตร ประมง และอาหารแปรรูป ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกส่วนใหญ่จะเป็น

อุตสาหกรรมเบา ในขณะที่ สินค้านำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มสินค้าทุน สินค้ากึ่งวัตถุดิบ และกลุ่มพลังงานเชื้อเพลิง คู่ค้าสำคัญของไทย ได้แก่ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป จีน และประเทศในอาเซียน

สำหรับรายละเอียดของการค้าระหว่างประเทศของ 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ และการค้ากับไทยจะอยู่ในบทที่ 5

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยมีประสบการณ์ในการติดต่อค้าขายและร่วมลงทุนกับต่างประเทศมานาน และมีภาคธุรกิจเอกชนที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ จึงมีระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างกว่าและมีความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจมากกว่ามณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน อย่างไรก็ตาม ด้วยปัจจัยสนับสนุนเชิงนโยบายของรัฐบาลจีนในการมุ่งพัฒนาจีนตะวันตก และการปฏิรูปและการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้ภาคเอกชนในมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน (โดยเฉพาะในเมืองใหญ่) เริ่มมีบทบาทมากขึ้นและมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ทั้งนี้ ไทยมียอดการค้ารวม และยอดการเข้ามาลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสูงกว่าทั้ง 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

### 3.3.4 อุตสาหกรรมหลักและเกี่ยวโยง (Core and Related Industries)

**มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน** อุตสาหกรรมสำคัญของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้มีทั้งด้านการเกษตรแปรรูป (เช่น อาหารแปรรูปในชื่อชวน หยุนหนานและกว่างซี) และด้านอุตสาหกรรม (เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ในจงชิ่ง ชื่อชวน และกว่างซี) เนื่องจากมีความพร้อมของเงื่อนไขด้านปัจจัย เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของวัตถุดิบ การมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะ และการสนับสนุนผลักดันโดยภาครัฐ เป็นต้น

นอกจากนี้ มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนยังเป็นแหล่งพลังงานและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจีน ส่งผลให้อุตสาหกรรมพลังงานและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญมากขึ้น

**ประเทศไทย** อุตสาหกรรมการผลิตของไทยมีทั้งด้านเกษตร/เกษตรแปรรูป และด้านอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตในอุตสาหกรรมเบา

ทั้งนี้ ในกรณีของไทย Porter และทีมวิจัย (2003)<sup>8</sup> ได้เคยนำแนววิเคราะห์ Diamond Model มาศึกษาวิเคราะห์ 5 อุตสาหกรรมสำคัญของไทย จึงขอนำผลการศึกษามาสรุปไว้ในส่วนนี้ ดังนี้

<sup>8</sup> เรื่องเดียวกัน.

### 1) อุตสาหกรรมอาหาร

อุตสาหกรรมอาหารถือเป็นอุตสาหกรรมศักยภาพสำหรับไทย เพราะสามารถใช้วัตถุดิบภายในประเทศมากกว่าร้อยละ 80 รวมทั้งยังสามารถรองรับผลผลิตทางการเกษตร และมีกลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพในการสร้างประเทศไทยให้เป็นคลังอาหารของโลก/ครัวของโลก ประกอบด้วย กลุ่มอาหารกระป๋องและแปรรูป โดยเฉพาะกุ้งสดแช่แข็ง กลุ่มธัญพืช ได้แก่ ข้าวมันสำปะหลัง กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ ไก่สดแช่แข็ง และกลุ่มผักผลไม้ อย่างไรก็ตาม ไทยยังคงมีปัญหาด้านแคลนวัตถุดิบบางอย่างที่ต้องนำเข้ามาแปรรูปเพื่อส่งออก เช่น ปลาทูน่า ตลอดจนการขาดแคลนและต้องนำเข้าอาหารสัตว์ เช่น ถั่วเหลือง

### 2) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศไทย และไทยมีศักยภาพในการแข่งขันเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกัน แม้ว่าสภาพความสมบูรณ์ทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเริ่มจะเสื่อมโทรมลงบ้าง หากแต่ยังคงมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น อัญมณีไมตรีของประชาชน และเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยหรือเสี่ยงต่ำในด้านการก่อการร้าย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไทยมีศักยภาพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ยังคงมีการแข่งขันกันด้านราคา ทำให้ขาดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ

### 3) อุตสาหกรรมยานยนต์

อุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยได้พัฒนามาในทิศทางที่ถูกต้องและเริ่มมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมยานยนต์ในภูมิภาค โดยเฉพาะการผลิตรถปิกอัพ และหากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมและถูกทิศทาง ไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางในการออกแบบรถยนต์ของภูมิภาค โดยในขณะนี้ มีบริษัทต่างชาติสำคัญหลายรายได้เข้ามาลงทุนด้านการออกแบบในประเทศไทย เช่น บริษัทโตโยต้า นอกจากนี้ ไทยยังได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องและสนับสนุน โดยเฉพาะการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์เพื่อป้อนบริษัทต่างชาติ

สำหรับกรณีของรถปิกอัพ ไทยมีปัจจัยเอื้อด้านอุปสงค์ของตลาดภายในที่มีความต้องการใช้รถปิกอัพเป็นจำนวนมาก ทั้งในส่วนของประชาชนทั่วไปและภาคธุรกิจ ส่งผลให้บริษัทรถยนต์หลายแห่งต้องการตอบสนองต่ออุปสงค์ภายในประเทศดังกล่าวด้วยการผลิตรถปิกอัพที่หลากหลายแบบเพื่อวางจำหน่ายในตลาดของไทย และสามารถพัฒนาส่งออกไปตลาดโลก ในขณะนี้ ไทยเป็นผู้ผลิตรถปิกอัพในอันดับสองของโลก (รองจากสหรัฐฯ)

### 4) อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์

อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ของไทยยังมีหลายด้านที่ต้องพัฒนาปรับปรุง ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งยังมีจำนวนบุคลากรเชี่ยวชาญจำนวนไม่มากพอ และขาดทักษะในการ

บริหารจัดการ บริษัทของไทยส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและไม่เข้มแข็ง ขาดข้อมูลทางการตลาด ด้านเงื่อนไขทางอุปสงค์ ไทยมีตลาดซอฟต์แวร์ในประเทศขนาดเล็กและยังคงมีปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา สถาบันและสมาคมที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้มแข็ง การเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ยังมีน้อย และเครือข่ายโทรคมนาคมในระดับสูงยังมีราคาแพง

#### 5) อุตสาหกรรมแฟชั่น

อุตสาหกรรมแฟชั่นของไทยยังมีจุดอ่อนหลายประการ เช่น ยังต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ ขาดแคลนบุคลากรด้านการออกแบบที่มีคุณภาพ บริษัทส่วนใหญ่มีขนาดกลางและขนาดย่อม มีการแข่งขันด้านราคาที่เข้มข้น ขาดการเน้นด้านการตลาด เนื่องจากบริษัทส่วนใหญ่ทำธุรกิจแบบรับจ้างผลิตจากต่างชาติและขาดความเชื่อมโยงภายในอุตสาหกรรมตลอดจนอุปสงค์ในประเทศส่วนใหญ่เน้นสินค้าระดับล่าง ขาดความพิถีพิถัน

จากผลการศึกษาของ Porter ในกรณีอุตสาหกรรมของประเทศไทย ได้ให้คำตอบที่ค่อนข้างชัดเจนว่า อุตสาหกรรมสำคัญที่ไทยมีความสามารถในการแข่งขัน แม้ว่าจะมีจุดอ่อนอยู่บ้าง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมยานยนต์

ดังนั้น จากข้อมูลอุตสาหกรรมของไทยข้างต้น ผนวกกับผลการศึกษาสำรวจอุตสาหกรรมหลักและสำคัญของแต่ละมณฑลในหัวข้อ 3.2 และ 3.3 ที่ผ่านมา พบว่า อุตสาหกรรม/สาขาที่น่าจะมีศักยภาพในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศไทย และจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไป<sup>9</sup> ได้แก่

- (1) อุตสาหกรรมยานยนต์
- (2) อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป
- (3) อุตสาหกรรมสมุนไพร/ยาจีน
- (4) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- (5) อุตสาหกรรมพลังงาน
- (6) อุตสาหกรรมสารสนเทศและโลจิสติกส์

<sup>9</sup> ทั้งนี้ ในการคัดเลือกรายชื่อของทั้ง 6 อุตสาหกรรม/สาขาสำคัญของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ได้รับการเสนอแนะและเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน ในการประชุมหารือเพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเบื้องต้น เมื่อเดือนมีนาคม 2548

กล่าวโดยสรุป เครื่องมือที่ปรับประยุกต์จาก Diamond Model โดยการศึกษาวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ทั้ง 4 ด้านข้างต้น นับได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจสภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และจากการศึกษาเปรียบเทียบกับ Diamond Model ในกรณีของประเทศไทยได้สะท้อนให้เห็นถึง โอกาสและลักษณะพื้นฐานสำคัญซึ่งสามารถเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่าง ไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยเฉพาะเงื่อนไขปัจจัยด้านความใกล้ชิดเชิงภูมิศาสตร์ของทำเลที่ตั้งที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ และด้านทรัพยากรพื้นฐาน เช่น แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยด้านอุปสงค์จากขนาดของตลาด เป็นต้น ซึ่งการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจให้แก่กันและกัน เช่น การอาศัยจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปลดหรือแก้ไขข้อจำกัดของตัวแปรภายในของอีกฝ่าย เพื่อจะช่วยเหลือต่อการพัฒนาปัจจัยภายในของทั้งสองฝ่ายต่อไป (รายละเอียดดังกล่าวแล้วในบทที่ 2)

สำหรับแนวทางและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลดังกล่าว จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรบ่งชี้เพิ่มเติม อีก 2 ด้าน กล่าวคือ ตัวแปรรัฐบาลและตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจอื่นๆ (non-economic factors) ซึ่งจะอยู่ในบทที่ 4 รวมทั้งการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นด้านการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดนของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ และความสัมพันธ์ทางการค้ากับไทย ทั้งในด้านโอกาส ปัญหาและอุปสรรคซึ่งจะอยู่ในบทที่ 5 ส่วนการศึกษาวิเคราะห์ประเมินศักยภาพของอุตสาหกรรมทั้ง 6 อุตสาหกรรม/สาขา ตลอดจนความเป็นไปได้ รูปแบบและแนวทางในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับไทยจะแยกไปอยู่ในบทที่ 6 ต่อไป